

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 95

София, петък, 31 май

1929 г.

105. заседание

Четвъртък, 30 май 1929 година.

(Открито от председателя А. Ц. Цанковъ въ 16 ч. 25 м.)

Председателът: (Звъни) Обявявам заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните народни представители: Еминъ Тахировъ Агушевъ, Петъръ Анастасовъ, Никола Аретовъ, Христо Баевъ, Христо Баралиевъ, Илия Бояджийски, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Григоръ Василевъ, Димитъръ Гайдаджиевъ, Павелъ Георгиевъ, Страшимиръ Георгиевъ, Димитъръ Гичевъ, Георги Данаиловъ, Борисъ Димевъ, Владимиръ Димитровъ, Стефанъ Димитровъ, д-ръ Никола Думановъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Борисъ Евтимовъ, Георги Енчевъ, Димитъръ Зографски, Савчо Ивановъ, Прокопи Йоловъ, Иванъ Казанджиевъ, Левъ Кацковъ, Колю Кожаклиевъ, Боню Колевъ, Иванъ Колевъ, Теодоси Кънчевъ, Коста Лулчевъ, Александъръ Малиновъ, Калоянъ Маноловъ, Христо Мариновъ, Тончо Мечкарски, д-ръ Кънчо Милановъ, Максимъ Милевъ, Василъ Митевъ, Добри Митевъ, Генко Митовъ, Стойчо Мошановъ, Константинъ Муравиевъ, Никола Мушановъ, Владимиръ Начевъ, Димитъръ Нейковъ, Георги Нешковъ, Иванъ х. Николовъ, Кирилъ Ноевъ, Петко Палиевъ, Петъръ Панайотовъ, д-ръ Йовчо Пеневъ, х. Георги х. Петковъ, Аврамъ Стояновъ Петровъ, Александъръ Пиронковъ, Първанъ Първановъ, Петко Разсукановъ, Григоръ Реджовъ, Николай Савовъ, Янко Сакъзовъ, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Христо Силяновъ, Георги Симеоновъ, Кирилъ Славовъ, Никола Стамболиевъ, Христо Статевъ, Стефанъ Стефановъ, Петъръ Стояновъ, Цвѣтанъ Стоячевъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Петъръ Тодоровъ, Борисъ Толевъ, Недѣлко Топаловъ, Никола Търкалановъ, Методи Храновъ, Кръстю п. Цвѣтковъ и д-ръ Никола Чирпанлиевъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпускъ на следните народни представители:

На г. Николай Савовъ — 2 дни;
На г. Тончо Мечкарски — 3 дни;
На г. Димитъръ Грънчаровъ — 1 день;
На г. Рангелъ Барбанакъ — 2 дни;
На г. Борисъ Ецовъ — 1 день;
На г. д-ръ Никола Думановъ — 1 день;
На г. Григоръ Василевъ — 1 день;
На г. Генко Митовъ — 1 день;
На г. Кръстю Марковъ — 1 день и
На г. Петко Петковъ — 2 дни.

Освенъ това, следва да се разреши отпускъ отъ Събранието на следните народни представители:

На г. Калоянъ Маноловъ — 6 дни;
На г. д-ръ Борисъ Николовъ — 1 день;
На г. Трифонъ Ерменковъ — 2 дни;
На г. Стойчо Георгиевъ — 3 дни;
На г. Йосифъ Марулевъ — 1 день;
На г. Добри Димитровъ — 1 день;
На г. Христо Баралиевъ — 1 день;
На г. Илия Бояджийски — 2 дни;
На г. Момчо Дочевъ — 5 дни;
На г. Димитъръ Ивановъ II — 4 дни;

На г. Петъръ Стояновъ — 17 дни и

На г. Савчо Ивановъ — 1 день.

Които сж съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Съобщавамъ на Събранието, че сж постѣпили:

Отъ Министерството на вътрешните работи и народното здраве — законопроектъ за разрешаване на Харманлийската градска община да сключи заемъ. (Вж. прил. Т. I, № 131)

Отъ Министерството на финансите — предложение за увеличение отъ 2.000 на 2.500 л. месечно държавното пособие на живущите въ България руски ветерани, взели участие въ освободителната война, и отъ 1.000 на 1.500 л. месечно това на вдовиците на починалите ветерани. (Вж. прил. Т. I, № 132)

Отъ Министерството на народното просвѣщение — предложение за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди подданици. (Вж. прил. Т. I, № 133)

Ще ви се раздадатъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Г. председателю! Преди нѣколко дни отправихъ питане къмъ г. министра на вътрешните работи по стачката на тютюноработниците. Настоявамъ за отговоръ, понеже, по моите сведения, полицейските органи вършатъ дѣла, несъобразни съ обещанията на г. министра, дадени на делегацията.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ мога веднага да Ви отговоря, ако не ми задавате дълги и широки въпроси, които трѣбва да провѣрвамъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Не.

Председателът: Имате думата, г. Калайджиевъ, за да развиете питането си.

Х. Калайджиевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както ви е известно, отъ нѣколко дни насамъ тютюноработниците въ нѣколко града въ България сж въ стачка. Стачката се обяви най-напредъ въ Хасково, където стачкуватъ около 7 хиляди души, после биде последвана отъ работниците въ Пловдивъ, Станимака и други нѣкои градове. Общото число на стачниците е надъ 20 хиляди души.

Причината на стачката е единствено лошото икономическо положение на тютюноработниците. Това е ясно отъ надниците, които сж получавали до деня на стачката. Тия надници, споредъ данните на работниците отъ Хасково — които сж еднакви съ тия въ Пловдивъ и въ другите градове — сж следните. Презъ зимата, когато работятъ твърде малко работници, надниците за пасталджии сж отъ 15 до 20 л. на день; за денкчий — отъ 30 до 55 л.; за жените — отъ 30 до 45 л., а лѣтните надници сж малко по-

високи и се движат, както следва: за пасталджии — от 30—40 л. на ден; за денджии — от 60—80 л. и за женити — от 30 до 60 л. на ден. Значи, срѣдната надница на тютюноработниците за лѣтното време, което обхваща по-голям период, е 40—45 л. А като вземете предъ видъ, че дълго време тютюноработниците стоятъ безъ работа, а също като вземете предъ видъ и различните дни, презъ които не имъ се плаща, ще видите, че тая надница се значително намалява и спада къмъ 30—35 л., максимумъ 40 л. дневно — една надница съвършено малка, съ която е невъзможно да се изхранва едно семейство.

Това положение накара тютюноработниците да се погрижатъ сами за себе си да подобрятъ своето положение чрезъ стачка, защото другитъ начини сѫ били употребени, обаче не сѫ дали резултати, каквито сѫ искали работниците. Борбата на работниците чрезъ стачката е изключително отъ икономически характеръ. Тѣ не искатъ нищо повече отъ увеличение на надницитъ, увеличение, което да се движи между 20—30—40% и което увеличение, като се даде, заплатитъ ще се равняватъ съ ония заплати, които сѫ получавали тютюноработниците преди 1924 г., отъ която дата непрестанно надницитъ сѫ били намалявани.

При обявяването на стачката въ Хасково азъ заминахъ за тамъ, за да се осведомя и да констатирамъ главно какви сѫ отношенията между полицията и стачниците, предъ видъ на това, че знаемъ въобще отношенията на сговористката полиция особено къмъ работническитъ борби. При моето отиване тамъ заварихъ едно положение . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Калайджиевъ! Вие правите докладъ за стачката ли или искате да ме питате какво зная азъ? Тѣ сѫ две различни нѣща.

Х. Калайджиевъ (раб): Сега пристѣпвамъ къмъ това. — Азъ заварихъ тамъ едно положение, при което администрацията бѣше взела открито страната на господаритъ. Г. г. народни представители! Стачуващитъ работници, за да успѣятъ въ своята стачка, обезателно ще трѣбва да поддържатъ своята сплотеностъ, своя ентусиазмъ и да иматъ подкрепата на работничесвото. Въ туй тѣ се възпрепятствуваха отъ мѣстната администрация, която имъ забраняваше всѣкакви събрания на закрито и открито, забраняваше имъ даже да се събиратъ по три души на купъ, което бѣше оформено въ последствие съ една специална заповѣдъ № 35. Безъ съмнение, това значи прѣчване на работницитъ и подпомагане на господаритъ, защото прямата целъ на този начинъ на действие на полицията е убиване възможността да се сплотяватъ работницитъ, убиване на тѣхния духъ за борба и, следователно, разложение на тѣхната борба, на тѣхната стачка и пропадане на борбата имъ.

При моя протестъ, че този начинъ на действие е незаконенъ и е въ услуга на господаритъ, отговори ми се, че се правятъ тия прѣчки, защото виждали политическа подкладка при стачката. Питахъ мѣстнитъ власти, въ какво виждатъ тая политическа подкладка. Отговорътъ бѣше: защото работницитъ на сѫ вѣтали мѣстната администрация, когато обявили стачката. Второто съображение било това, че тютюноработницитъ сѫ се събирали въ собствения си клубъ, когато е добре известно на мѣстната властъ, че той е клубъ на самитъ синдикати, но го прекръстватъ въ клубъ на Работническата партия.

Г. г. народни представители! Преди всичко искането отъ страна на полицията да бѣде питана тя отъ тютюноработницитъ, за да обявятъ стачка, като мотивировка, че безъ това предварително питане се дава политически характеръ на стачката, е фактически даване политически характеръ на стачката отъ самата полиция. Защото да иска тя да вземе подъ свое попечителство и ръководство стачката, това не значи нищо друго, освенъ туряне стачката подъ полицейска опека. Освенъ това, искането работницитъ да не се събиратъ въ собствения си клубъ, а да се изреждатъ въ разнитъ буржоазни клубове, всички други, освенъ собствения тѣхенъ клубъ, това не значи нищо друго, освенъ правене политика около стачката отъ полицията. Моето отиване тѣ също така квалифициратъ като отиване съ политическа целъ.

Т. Христовъ (д. ст): Какво пражитъ ти тамъ?

Х. Калайджиевъ (раб): Откъде нажда моето отиване може да се квалифицира като отиване съ нѣкаква политическа целъ? Ами азъ отивамъ тамъ като представителъ на

работницитъ. Нима азъ не бива да се интересувамъ, да се осведомявамъ за положението и да протестирамъ срещу известни беззакония?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Калайджиевъ! Искате питане да правите или поставяте на дневенъ редъ въпроса за стачката?

Х. Калайджиевъ (раб): Азъ ви излагамъ начина на действие на полицията, която цели да унищожи стачката.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Но Вие не правите никакво питане, а докладъ. Тогава да туримъ на дневенъ редъ въпроса за стачката.

Х. Калайджиевъ (раб): Моето питане е относно начина на действие отъ мѣстната администрация, на която сте шефъ и която прѣчи на правилното развитие на стачката.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Свършихте ли?

Х. Калайджиевъ (раб): Не, още малко.

За Хасково специално. Въ Хасково азъ заварихъ следното положение: забраняватъ се всѣкакви събрания, където и да било, а особено въ тѣхния собственъ клубъ. Следъ явяването на делегацията предъ г. министра, позволи имъ се да правятъ събрание, обаче не въ тѣхния клубъ — забраната да правятъ събрания въ собствения имъ клубъ продължава.

Друго. Днесъ научихъ, и то е още по-скандално и ще се отрази зле върху самитъ стачкуващи работници, че въ Пловдивъ по списъкъ на самитъ работодатели се взематъ отъ тютюневитъ работници така нареченитъ истифции, които преобрѣщатъ тютюна, за да не се спари и да се ошетятъ господаритъ. Преди всичко, г. г. народни представители, за да сполучи стачката, нужно е да се избере моментъ, кога да се направи тя, за да могатъ работницитъ да се наложатъ на господаритъ и да получатъ известни придобивки. Ако властта се намѣсва въ този моментъ и съдействува да се взематъ въ складозетъ истифциитъ, които сѫ най-необходимата категория работници за преобрѣщането на тютюнитъ, за да не се спарятъ, това значи, че тя способствува да се продължи стачката до безкрай, а това е въ вреда на работницитъ, за които колкото по-скоро се свърши стачката, толкова ще бѣде по-добре.

Та моето питане до г. министра се състои въ тѣзи нѣколко пункта: защо въ Хасково не се дава на работницитъ възможностъ да се събиратъ въ собствения си клубъ, защо не имъ се дава възможностъ да правятъ по-широки събрания, чрезъ които единствено тѣ ще могатъ да водятъ своята агитация и да поддържатъ духа на борбата, духа на сплотеността, безъ което стачката за тютюневитъ работници ще бѣде загубена, и дали е вѣренъ фактътъ въ Пловдивъ, който ми бѣ съобщенъ, че отъ тютюневитъ работници тамъ чрезъ полицията по списъкъ отъ господаритъ се взематъ истифциитъ-работници, за да преобрѣщатъ тютюна, чрезъ което да се даде възможностъ въобще на господаритъ да преодолеятъ кризата, която се създава съ стачката?

Я. Сакъзовъ (с. д): Г. председателю! Искамъ думата.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Понеже г. Калайджиевъ разви своето питане въ видъ на докладъ, . . .

Х. Калайджиевъ (раб): Не е докладъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: . . . то нека и г. Сакъзовъ каже думата си.

Председателъ: Имате думата, г. Сакъзовъ.

Я. Сакъзовъ (с. д): Азъ подадохъ питане до г. министра на труда, но виждамъ, че г. министъръ-председателътъ желае да отговори.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да, да.

Я. Сакъзовъ (с. д): Моето питане, г. г. народни представители, бѣше следното. Ние знаехме, че само въ Хасково е обявена стачка и че стачкуватъ 3, 4, 5 хиляди души — не се знаеше точното имъ число. Предъ видъ на мѣстнитъ времена за съществуване на работницитъ, на кризата и т. н., азъ запитахъ, дали Министерството на

труда се е намъсило, за да изгладя конфликта между работодателите и работниците, и ако се е намъсило, какво е направило и въ какво положение днес е стачката. Въ днешния ден, обаче, когато ще ми се отговори на моето питане, ние се научаваме, че стачката се е разширила, че е преминала границите на Хасково и е отишла и въ Пловдив, и въ Станимака, и че числото на стачкуващите надминава 10 хиляди души, или, ако не са 10 хиляди души, то са 8—9 хиляди души.

Г. г. народни представители! При една такава голяма, стихийна стачка — казвам стихийна, защото не е вследствие нареждане на някаква организация, но е вследствие на непоносимото положение, въ което се намират тютюневите работници от години време насам — за нас е твърде важно да знаем, предъ видъ на това, че от една страна администрацията не допуска събранията на стачниците, за да обмислят своето положение, от друга страна, че министерството не взема участие въ този конфликт, оставяйки ги на тяхната съдба, не смъта ли г. министърът на труда, че е негова длъжност, въ тия мъжни времена, при този оскъден залък, който получават работниците и главно работничките, които са повечето бължани, може да се каже от най-бедната част на обществото, които нямат друго препитание — това са едни не само пролетарии, ами едни плебеи, хора, които едва съществуват, знаем ние тяхното положение какво е въ фабриките — да се намъси. Положението на тютюневия работник е едно от най-мъжните поради отровната атмосфера на нехигиеничните помещения, въ които работи. Складовете са модерни, но те са модерни само за производството, не са модерни за хигиената на труда; човъкъ, работната ръка въ тѣзи складове е оставена безъ внимание. Затуй азъ съмънахъ за необходимо да помоля правителството да се намъси чрезъ г. министъра на труда въ този конфликтъ, и ще видимъ дали резултатите ще бждатъ въ полза на работничеството, чиито заплати са едни отъ най-ниските, или не.

Това е питането ми — да зная въ какво положение се намира стачката.

Т. Константиновъ (нац. л): Искамъ думата.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Тукъ докладъ не искаме да слушаме сега.

Т. Константиновъ (нац. л): Дайте ми думата. Азъ искамъ да обясня какво е положението.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Не се слага на дневен редъ разглеждане на положението тамъ. Г. Константиновъ! Нѣмаме на дневен редъ разглеждане на стачката, а имаме отговоръ на едно определено питане. Г. Сакъзовъ само припомни едно питане, което е направилъ. Така че нѣма какво повече да се говори.

Т. Константиновъ (нац. л): Азъ ще отговоря.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: А, Вие ще отговорите! (Веселостъ) То не може.

Председателъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Излишно е да ви припомямъ, че интересътъ на работника интересуватъ много повече правителството, отколкото която и да било друга организация. Това съмъло мога да го заявя. Вие тукъ слушахте какъ се развиха двестъ питання, и съмътамъ, че нѣма нужда да ви подчертавамъ грамадната разлика между схващанията на двамата запитвачи. Единиятъ, г. Калайджиевъ, така разви своето питане, че бѣше ясно, какво него не го интересува стопанското положение на работника тамъ, а че го интересува...

Х. Калайджиевъ (раб): Г. министре! Моето питане е къмъ министъра на полицията, а не къмъ министъра на труда.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Моля Ви се, азъ ще обясня. — За г. Калайджиева и за хората, къмъ които спада той, са добре дошли тия работи, не за да се поправи стопанското положение на работника, а за да се все повече и повече наслоява възмущението у работничеството и да се жертвуватъ неговите интереси за интереси, които

могатъ да донесатъ полза на нѣкои други, или на други извънъ нашата държава, но по никой начинъ не и на самите работници. (Ръжкоплъскания отъ сговористите)

Х. Калайджиевъ (раб): Вие създавате това недоволство съ това си поведение днесъ при стачката.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: И тамъ е едно отъ голѣмите нещастия на нашето работничество. То се увелича отъ фразата, а исторически е доказано, че фразата за слабо просвѣтени хора е по-силна отъ интереса, а по-силно действа, защото...

Х. Калайджиевъ (раб): Г. министре! (Възражения отъ сговористите) Вие знаете много добре, че на 1 май нашата партия...

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Седнете на мѣстото си!

Х. Калайджиевъ (раб): Моля, едно пояснение. Вие знаете, че на 1 май Работническата партия искаше да направи обща стачка и не можа напълно. А защо се вдига работничеството сега? Явно защо — защото то е недоволно поради лошото си материално положение.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Защото въ фразата всѣки може да постави ония надежди, които той има предъ видъ, а реалниятъ интересъ, който може да се постигне, е ограниченъ. И затуй те действуватъ така пакостно върху непросвѣтеното работничество въ нашата страна, на което налагатъ само жертви и на което донесатъ само злочестини.

Г. Калайджиевъ, съгласно този манталитетъ, както чувате, каза: „Администрацията върши политика, защото се намъсва въ нашите работи, а не ние вършимъ политика“. Защо администрацията върши политика?

Х. Калайджиевъ (раб): Защото иска да ръководи стачката. Тя открито го каза.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Защото администрацията има дълга да запази свободата на всѣкого едного.

Х. Калайджиевъ (раб): Моята мисль бѣ, че тя иска да ръководи стачката. Тя изрично го каза това.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Но той конкретизира своята мисль, която сега иска да ми припомни, така: „Защо не се позволяватъ събрания въ клубовете на професионалните съюзи?“ Защото, за нещастие, те са ввлѣчени въ една организация, която членува въ Третия интернационал, който преследва политически превратни цели, а не преследва стопански цели. Не веднъжъ вамъ е доказвано, каква е дейността на тази организация, която е членъ на Третия интернационал, по който и вие се водите, резултатите отъ която дейность са ония нещастия, които знаете много добре, и която дейность подпада подъ ударите на законите. И когато вие искате да вижнете работниците тамъ, вие вършите една превратна политика. Ето защо, полицията въ този случай не може да стои безучастна.

Обаче, г. Янко Сакъзовъ, като общественикъ, който се прижи за това, което той смъта, че е нужно да се направи, слага много по-правилно въпроса. Г. Сакъзовъ пита: когато хората въ дадено мѣсто, поради едни или други лоши стопански условия, страдатъ и се принуждаватъ да прибѣгнатъ къмъ крайното срѣдство, да напуснатъ работата, да жертвуватъ хлѣба си, колкото той и да е недостатъченъ, за да добиятъ нѣщо по-добро, правителството упражнило ли е своята намъса, изпълнило ли е своя дългъ да изучи въпроса и какво знае то по него? Това питане е съвършено правилно, съвършено основателно и на него азъ ще отговоря. Ние имаме цѣла организация, която се грижи за работниците и която е плащана отъ държавата — това е тѣй наречениятъ инспекторатъ по труда. Ние имаме цѣла система за подпомагане на работниците, каквато рѣдко ще намѣрите въ други държави, свързана съ грамадни разходи за държавата — това са тѣй наречените обществени осигуровки. Дългъ е на управлението да се грижи чрезъ тия свои органи за работниците.

Щомъ се чу, че въ Хасково е обявена стачка отъ тютюноработниците — азъ не зная подробностите — моята

първа грижа бѣше да поискамъ изпращането отъ Министерството на труда на най-висшето, най-компетентното лице следъ началника на отдѣлението на труда, който по едно съвпадение отсъствува отъ София, на самото мѣсто, за да разучи какъ стои работата. И действително, биде изпратенъ въ Хасково главниятъ инспекторъ г. Никифоровъ съ инструкции да изучи най-обективно въпроса и да докладва часъ по-скоро на правителството. Азъ нѣмамъ още доклада на г. Никифоровъ.

Я. Сакжзовъ (с. д): Нѣмате ли?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Нѣмамъ.

Я. Сакжзовъ (с. д): Всетаки нѣкакви сведения ще имате.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ, обаче, съмъ длъженъ да заявя тукъ, че ако г. Калайджиевъ и хората съ неговия манталитетъ не се бъркатъ въ тая работа, работниците ще съумѣятъ да извоюватъ онова, което стопанскитѣ условия позволяватъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Правителството нѣма да бърка на това и въ кръга на стопанскитѣ възможности ще помага на работниците. („Браво“ и ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Има думата г. Христо Калайджиевъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

Х. Калайджиевъ (раб): Г. председателю! Не съмъ доволенъ отъ отговора на г. министра, защото въ случая нѣмаме отговоръ, а само осукване.

Председателъ: Моля Ви се, говорете по-прилично.

Х. Калайджиевъ (раб): Моето питане се заключаваше въ следнитѣ два въпроса. Първо, вѣрно ли е и защо въ Хасково на стачкуващитѣ работници не имъ се позволява да правятъ събрания въ тѣхния клубъ, който е собственост на тютюноработническата организация? Стачка безъ такива събрания не може да се води и всѣки, който помисли малко по това, ще разбере, че е така. И второ, дали е вѣренъ фактътъ, че въ Пловдивъ полицията по списъкъ, даденъ ѝ отъ господаритѣ, е вземала истифични и ги е водила на работа насила, нѣщо, което уврежда правилното развитие на стачката и което има решително значение за изхода ѝ.

Колкото се отнася до това, кой прави политика, г. министре, Вие ще откажете ли фактъ, че единъ успѣхъ на стачката на тютюноработниците ще има положителенъ резултатъ общо върху положението на работническата класа въ България и обратното? Ако този резултатъ е добъръ за работниците въ Хасково, ще откажете ли, че той ще се отрази добре върху работническото въ България? Следователно, бидейки това така — а това не може да отрече никой — работническата класа въ лицето на своитѣ организации не може да не се интересува отъ хода на стачката и отъ изхода ѝ. Желанието да се забрани на работниците и на тѣхнитѣ организации да взематъ участие въ тази работа не е нищо друго, освенъ раг ексцесивна политика, която гони целта въ края на краищата, стачката да се ръководи отъ полицията — нѣщо, което може да става само при най-реакционнитѣ режими, какъвто е вашиятъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Какво искате Вие?

Х. Калайджиевъ (раб): Азъ казахъ какво искамъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Вие знаете ли, че въ Русия нѣма стачки, че тамъ стачкитѣ сѣ забранени? Какъ можешъ да бъдешъ така безкрайно нахаленъ, бе! Тамъ има смъртно наказание за стачниците.

Председателъ: Има думата г. Янко Сакжзовъ, за да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

Я. Сакжзовъ (с. д): Г. г. народни представители! Ние чухме отговора на г. министра, но ние не чухме две нѣща, които трѣбваше да чуемъ. Първо, въ какво положение се намира днесъ стачката, има ли нѣкаква възможностъ за изглаждането на този голѣмъ конфликтъ, какво е направилъ главниятъ инспекторъ по труда, който е билъ тамъ? Той досега непремѣнно е далъ нѣкакви сведения. Азъ

тази сутринъ запитахъ главния секретаръ на Министерството на труда г. Соколовъ, който ми каза, че чулъ, научилъ се, или въ в. „Знаме“ имало нѣкаква телеграма, че въ Хасково стачката била прекратена.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не.

Я. Сакжзовъ (с. д): „Азъ, каза той, ще запитамъ и ще Ви отговоря“. Азъ го подиряхъ на обѣдъ и подирѣ обѣдъ, обаче не можахъ да го намѣря, за да узная какъвъ е резултатътъ. Значи, ние отъ компетентно мѣсто трѣбваше да чуемъ въ какво положение се намира днесъ този конфликтъ.

Второ, ние би трѣбвало да бждемъ успокоени отъ г. министра на вътрешнитѣ работи и по другия въпросъ: каква свобода е оставена на стачниците. Тѣ иматъ единъ комитетъ отъ 150 души, доколкото се научавамъ; значи, той е образуванъ отъ представители на всички браншове въ тютюневото производство, и тѣзи хора иматъ нужда да се събиратъ нѣкъде. Дава ли имъ се тази свобода? Какви сѣ нарежданията на г. министра на вътрешнитѣ работи? Тая свобода непремѣнно трѣба да имъ я дадемъ не само на комитета, а и на работническото, което участвува въ тая стачка, защото то е, което ще прекрати стачката, и то е, което ще приеме условията. Както ще трѣба да се оставятъ работниците свободно да бждатъ въздействувани отъ работническитѣ агитатори, така ще трѣба и разнитѣ представители на обществото — какъвто е комитетътъ, който чувамъ, че се е създалъ въ Хасково — да бждатъ оставени свободни, за да може да въздействуватъ едновременно върху работниците и върху господаритѣ. Та ние не получихме увѣрението, че Вие, г. министре, сте оставили работническото свободно да разисква начина, по който то може да запази своитѣ интереси. Следователно, не съмъ доволенъ отъ отговора.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Сакжзовъ! Азъ зная, че главниятъ инспекторъ замина едва вчера сутринта и отговоръ отъ него азъ нѣмамъ. По телеграфа и по телефона никой не ми е съобщилъ, че стачката въ Хасково е прекратена. Съобщиха ми отъ нѣкои редакции, че е прекратена, азъ казахъ, че не мога да твърдя това, защото менъ не ми е съобщено нищо. Това е всичко, което зная за развоя на стачката.

Т. Константиновъ (нац. л): Много малко знаете.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Досежно свободата на работниците, мога да кажа, че тя е гарантирана. Но нѣма да бжде оставено то да бжде подвеждано отъ агитатори като г. Асенъ Бояджиевъ, които искатъ да създаватъ политическо настроение, а не да защищаватъ работническитѣ интереси. Това го заявявамъ открито.

Х. Калайджиевъ (раб): Не е вѣрно, че е гарантирана свободата на работниците.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тѣй е, г. Калайджиевъ, азъ зная всичко какво става въ вашата орѣда, азъ зная на кого вие всички сте съзнателни и несъзнателни орѣдия. Азъ зная кой ви заповѣдва. Вие не действувате по вашия умъ, като свободни хора, вие действувате по нарежданията на тайни организации, които сѣ въ рѣцетѣ ми.

Х. Калайджиевъ (раб): Не е вѣрно, г. министре. Ако имате доказателства, изнесете ги.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Кой подготви въ Берлинъ тазгодишната майска манифестация? Тя стана при единъ социалистически режимъ въ Германия — тамъ министърътъ на вътрешнитѣ работи е социалистъ — да доха се жертви, пролѣ се кръвь, и се създадоха печални стопански послѣдствия. Кому приказвашъ ти?

Х. Калайджиевъ (раб): Каква връзка има това съ стачката?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Сѣдай си на мѣстото сега. Вие сте орѣдие на болшевизма и диктатурата. По този пѣтъ ние нѣма да вървимъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Къде има тукъ подобно нѣщо? Това, което стана въ Берлинъ, ако бѣ станало тукъ, щѣше да има съ хиляди безследни изчезвания, а не 25 жертви.

Министър-председател А. Ляпчев: И тъй, г. г. народни представители, когато получа повече сведения, азъ ще ви ги съобща. Можете да бъдете сигурни, че азъ се интересувамъ не по-малко отъ който и да било тукъ.

Х. Калайджиев (раб): Фактитъ сж други. Дайте право на работниците да се събиратъ!

Председателътъ: Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Айтоската градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателътъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Айтоската градска община да сключи заемъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 88)

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Еленската градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателътъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Еленската градска община да сключи заемъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 89)

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Габровската градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателътъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Габровската община да сключи заемъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 90)

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и Допълнение на закона за военния данъкъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Мангърровъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 123)

Председателътъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. г. народни представители! Този законопроектъ е отъ такова естество, че азъ моля народното представителство да го приеме безъ разисквания и да го пратимъ въ комисията, дето ще се разгледа най-подробно.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): Азъ искахъ думата да предложа сжщото. Тоя законъ е отъ воененъ характеръ и трѣбва да се обясни. Подобни закони често се измѣняватъ.

Председателътъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за военния данъкъ, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ В. Молловъ: Азъ моля да се пререди дневниятъ редъ и да се пристѣпи къмъ точка осма.

Председателътъ: Които приематъ предложението на г. министра на финанситъ, да се пристѣпи къмъ точка осма отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за облагане съ данъкъ на моторнитъ коли — моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията разгледа законопроекта за облагане съ данъкъ на моторнитъ коли и направи нѣколко несжществени измѣнения. Първото по-важно измѣнение, което направи комисията, е въ чл. 8 на законопроекта. Направи се едно подраздѣление на автомобилитъ споредъ конскитъ сили, съ които тѣ се движатъ. На автомобили до 20 конски сили се опредѣли да плащатъ данъкъ на конска сила по 500 л.

Р. Василевъ (д. сг): Въ раздадения докладъ отъ комисията е 600 л. Това намаление стана въ второто заседание на комисията.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Ще обясня. Конскитъ сили на всѣки автомобилъ, г-да, ще се опредѣлятъ съгласно една формула, която е предвидена въ чл. 7, споредъ която формула конскитъ сили на единъ автомобилъ ще бждатъ съ 2—3 по-малко, отколкото сж въ действителностъ. Както каза г. Ради Василевъ, първоначално бѣше опредѣлено 600 л. на конска сила за автомобилъ до 12 конски сили, обаче впоследствие наново се събрахме и въ съгласие съ г. министра се взе ново решение въ този смисълъ, както ви докладвахъ — автомобили до 20 конски сили ще плащатъ по 500 л. и отъ 20 конски сили нагоре — по 600 л. на конска сила.

Второто, по-сжществено измѣнение, което направи комисията, е въ чл. 11 отъ законопроекта. То се отнася до подаването на декларациитъ, за да бждатъ обложени съ данъкъ притежателитъ на автомобили. Съгласно чл. 13 отъ законопроекта, изискваше се да се подаватъ всѣка година по две декларации, веднѣжъ презъ м. юний и веднѣжъ презъ м. декемврий. Намѣри се, че това е неудобно и се прие, че ще се подава отъ притежателитъ на автомобили единъ пътъ декларация. Ако стане нѣкакво измѣнение вследствие въ мощността на автомобила, ще се подава допълнителна декларация; ако такова измѣнение не стане, ще се смѣта, че автомобилътъ е деклариранъ съ показаната въ първоначалната декларация мощностъ.

Друго едно сжществено измѣнение, г-да, се направи въ чл. 11 отъ законопроекта, където сж изброени кои документи се изискватъ отъ притежателитъ на моторни коли да приложатъ къмъ декларацията за облагане съ данъкъ. Между другитъ документи, изискваше се и бирническо удостоверение, че сж платили всичкитъ си данѣци. Понеже въ други случаи при облагането съ данъкъ не се изисква такова бирническо удостоверение, намѣри се, че да се прави такова изключение за притежателитъ на моторни коли е пресилено и затова комисията, като се събра втори пътъ вчера, реши да не се изисква такова бирническо удостоверение.

Направиха се и други нѣкои несжществени измѣнения, които ще ви съобща при четенето на съответнитъ членове. Напр., изхвърлиха се нѣкои членове, понеже се намѣриха за излишни; въ главата за наказанията се направиха намаления на глобитъ. Напримѣръ, въ първоначалния проектъ се предвиждаха глоби отъ 500 до 2.000 л., сега се казва: „до 1000 л.“ и т. н. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за облагане съ Данъкъ на моторнитъ коли

Председателътъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„I. Общи положения

Чл. 1. Всички коли (леки автомобили, камиони, линейки, камионетки, мотоциклети, трактори и др.), които се движатъ посредствомъ бензиновъ, спиртовъ, петроловъ, електрически или другъ видъ моторъ, се облагатъ съ данъкъ, опредѣленъ въ настоящия законъ“.

Председателътъ: Които приематъ, чл. 1, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

*) За текста на законопроекта, принетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 91.

Чл. 2. Отъ данъкъ се освобождаватъ:

- а) държавните, окръжните, общинските и на „Червенъ Кръстъ“ моторни коли;
- б) автомобилитъ на чуждитъ легации;
- в) автомобилитъ на чуждитъ мисии;
- г) пожарните моторни коли;
- д) тракторитъ, които се употребяватъ въ земеделскитъ стопанства и гжсеничнитъ трактори;
- е) трамвайнитъ коли;
- ж) моторнитъ лодки и аеропланитъ;
- з) чуждитъ автомобили, които идватъ въ страната за срокъ въ по-големъ отъ една година и при условия, изложени въ международната конвенция за автомобилното движение“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 3. Моторнитъ коли, които употребяватъ при движението си дървени вѣглица отъ мѣстенъ производъ плащатъ само 50% отъ следущия данъкъ“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 4. Освенъ данъка по настоящия законъ, моторнитъ коли се облагатъ:

- 1) съ вносни и износни мита и митнишки берии, съгласно респективнитъ закони;
- 2) съ установенитъ отъ закона за мѣрките и теглитъ такси за провѣрка на прикаченитъ къмъ колитъ измѣрвателни уреди: таксиметри, километражи и др.

Никакви други данъци и такси, подъ каквато и да било форма не могатъ да се налагатъ отъ общинитъ и окръжията, върху моторнитъ коли“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 5. Данъкътъ по настоящия законъ се налага, когато моторната кола се пусне въ циркулация и се плаща предварително, въ определенитъ срокове.

Забѣлежка. За движението на продаденитъ коли отъ мѣстото на продажбата до мѣстоназначението на колата се издава безплатенъ патенъ листъ отъ надлежния данъченъ началникъ“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 6. За пробване отъ страна на купувача на продаванитъ коли, продавачитъ трѣбва да притежаватъ свидетелство за платенъ данъкъ на толкова коли, колкото пробни номера иматъ“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

II. Размѣръ и разпределение на данъка

Чл. 7. Моторнитъ коли се облагатъ върху конскитъ сили, изчислени по формулата $N = 0.3 \cdot d^2 \cdot s \cdot i$ въ която N означава конскитъ сили, d диаметъра на буталото, s хода на буталото и i числото на цилиндритъ. При изчислението на конскитъ сили d трѣбва да се взема въ сантиметри, а s въ метри.

Когато горната формула не може да намѣри приложение при изчислението конскитъ сили на нѣкои видове моторни коли, министърътъ на финанситъ, съ съгласието на Министерския съветъ, опредѣля нова формула“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 8. Моторнитъ коли се облагатъ съ годишенъ данъкъ, както следва:

- а) автомобилитъ до 12 конски сили — на конска сила по 600 л.
 - б) автомобилитъ надъ 12 конски сили — на конска сила по 700 л.
 - в) камионитъ, камионеткитъ тракторитъ и др. на конска сила по 500 л.
 - г) камионитъ и камионеткитъ до 3 тона включително полезенъ товаръ облагатъ се на конска сила по 250 л.
 - д) ремаркета по 3.000 л.
 - е) мотоциклетитъ, безъ разлика на конски сили 500 л.
- сѣщитъ съ кошъ 700 л.
- Забѣлежка. Мотоциклетитъ съ 4 коледа се считатъ за автомобили и се облагатъ като такива“.

Комисията направи допълнително следнитъ измѣнения въ този членъ: въ буква а и б конскитъ сили отъ 12 ставатъ 20, а сумитъ се намаляватъ съответно отъ 600 л. на 500 л. и отъ 700 л. на 600 л.; въ буква в сумата 500 л. се намали на 400 л. Прибави се и нова втора забѣлежка съ следното съдържание: (Чете) „Лѣкаритъ, които иматъ собствени автомобили, които имъ служатъ за упражнение за нятието имъ, плащатъ данъкъ съ 25% намаление“.

К. Николовъ (д. сг): И тукъ се вредиха тѣ!

Министъръ В. Молловъ: Едно облекчение.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Това облекчение имъ се дава, само когато автомобилътъ служи за упражнение на професията.

Председателътъ: Които приематъ чл. 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 9. Данъкътъ върху моторнитъ коли се опредѣля и внася както следва:

- а) 30% въ приходъ на държавното съкровище;
- б) 30% въ приходъ на онай община, въ която е мѣсто-пребиваването на моторната кола и
- в) 40% въ приходъ на фонда „Общински пѣтища“ при Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

III. Опредѣляне и внасяне на данъка

Чл. 10. Опредѣлянето конскитъ сили на моторнитъ коли се извършва отъ надлежната полицейска комисия по формулата, указана въ чл. 7 отъ настоящия законъ, и по реда, установенъ отъ респективния правилникъ“.

Председателътъ: Които приематъ чл. 10, моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 11. Всѣки притежателъ на моторна кола, преди да пусне щатата въ циркулация, е длъженъ да подаде декларация на данъчния началникъ, въ чийто районъ е мѣсто-пребиваването на колата, съ която да иска да му се опредѣли следущиятъ данъкъ.

Декларацията трѣбва да съдържа следнитъ данни:

- а) име и презиме на притежателя на колата;
 - б) мѣстожителство на сѣщия;
 - в) мѣсто-пребиваването или по-честото гариране на колата;
 - г) вида и системата на колата;
 - д) брой на мѣстата, собствена тежестъ и полезенъ товаръ;
 - е) колко сѣ конскитъ сили на колата;
 - ж) полицейски контроленъ номеръ;
 - з) име и презиме на шофьора.
- Къмъ декларацията трѣбва да бѣдатъ приложени следнитъ документи:

- 1) свидетелство отъ надлежната полицейска властъ за числото на облагаемитъ конски сили на моторната кола, опредѣлени по формулата, указана въ чл. 7 отъ настоящия законъ;
- 2) бирническо удостовѣрение за изплатени данъци отъ притежателя на колата;

3) полицейско свидетелство за правопускане на колата въ движение.

На подобно първоначално деклариране подлежат и всички моторни коли, които сж въ циркулация при влизането въ сила на настоящия законъ.

Забележка. Декларацията се подава и когато се измѣни размѣрътъ на обложенитѣ вече конски сили.

Въ този членъ комисията залича пунктъ 2 — "бирническо удостоверение за изплатени данъци отъ притежателя на колата" — а пунктъ 3 става пунктъ 2.

Новото въ този членъ е туй, че декларация се подава веднѣжъ. Втори пътъ ще се подава, когато се измѣни размѣрътъ на обложенитѣ вече конски сили, както е казано въ забележката къмъ този членъ.

С. Савовъ (д. сг): Прие се да не се иска удостоверение за изплатени други данъци, но не и за данъка върху автомобилитѣ.

Министъръ В. Молловъ: Именно, нѣма да се изисква удостоверение за изплатени други данъци, а данъкътъ върху автомобилите се плаща още при пускането на колата въ движение.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): И въ самия законъ за акцизитѣ е казано, че не може да получи позвоелително, безъ да е платилъ предварително данъка за колата си.

Председателъ: Които приематъ чл. 11, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 12. Като получи декларацията, данъчния началникъ изчислява данъка въз основа на конскитѣ сили, посочени въ удостоверението на полицейската властъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 13. Данъкътъ върху моторнитѣ коли се плаща на два пѣти, преди настѣпването на всѣко полугодие. Полугодията почватъ отъ 1 януарий и отъ 1 юлий.

Който желае може да внесе данъка и за цѣла година.

Всѣка година презъ м. декемврий и януарий, притежателятъ на моторни коли въ циркулация, които сж декларираны вече единъжъ, подѣзвагъ заявление до данъчния началникъ, съ което искатъ да имъ се издаде ново свидетелство за предстоящото полугодие. Къмъ заявлението не трѣбва да бѣде приложенъ никакъвъ документъ, освенъ свидетелство за изтеклото полугодие. По тия заявления данъчното управление постѣпва съгласно чл. чл. 14 и 15 отъ настоящия законъ.

При промѣна мѣстопребиваването на моторната кола притежателятъ ѝ е длъженъ да подаде нова декларация за предстоящото полугодие на данъчния началникъ, въ чийто районъ е новото мѣстопребиваване на колата, като приложи всички документи по чл. 11.

На петия редъ думата "януарий" да се чете "юний" — печатна погрѣшка.

Председателъ: Които приематъ чл. 13, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 14. Като изчисли данъка по дадена декларация, данъчния началникъ дава бележка на обложеното лице съ обозначение общия размѣръ на полугодишния данъкъ, следуюмйтѣ проценти, съгласно чл. 9, и на коя община трѣбва да внесатъ 30% отъ денъка.

Съ тази бележка обложеното лице внася на държавенъ приходъ срещу вносни листове процентитѣ на държавата и за фонда "общински пѣтища" и срещу квитанция — процентитѣ за общината. Полученитѣ вносни листове и общинска квитанция се представятъ на данъчния началникъ заедно съ бележката.

Председателъ: Които приематъ чл. 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 15. Като получи гореказанитѣ документи, данъчния началникъ ги задържа, а вмѣсто тѣхъ издава на името на притежателя на моторната кола свидетелство, че данъкътъ за колата е изплатенъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 16. Никоя моторна кола не може да бѣде пусната въ циркулация, преди да бѣде изплатенъ следуемиятъ съ нея данъкъ и преди притежателятъ ѝ да е снабденъ съ свидетелство отъ данъчния началникъ за тази цель.

Председателъ: Които приематъ чл. 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 17. Свидетелството, издадено отъ данъчния началникъ за изплатения данъкъ, винаги трѣбва да придружава моторната кола и да се предявява на властитѣ при поискване.

Моторнитѣ коли, които по настоящия законъ се освобождаватъ отъ данъкъ, трѣбва да се придружаватъ съ документъ, отъ който да се вижда собствеността имъ и основанието за освобождението отъ данъкъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 18. Данъкътъ на моторнитѣ коли, които за прѣвъ пътъ се пущатъ въ циркулация, се плаща за цѣло полугодие, презъ което време и да се вземе.

Моторната кола, която се намира въ циркулация, ако по една или друга причина не работи презъ първото полугодие, а бѣде пусната презъ второто — плаща данъкъ само за второто полугодие.

Председателъ: Които приематъ чл. 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 19. При повреда или промѣна на моторната кола платениятъ данъкъ не се връща. Новата кола, съ която се замѣня повредената или негодната такава, се облага съ новъ данъкъ на общо основание.

Председателъ: Които приематъ чл. 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 20. При прехвърляне собствеността на колата на друго лице, счита се че се прехвърля и добитото право за циркулация, при условие, обаче, прехвърлянето на собствеността предварително да се съобщи писмено на данъчния началникъ отъ дветѣ лица и да се приложи бирническо удостоверение за новия собственникъ на колата. — Въ подобенъ случай данъчния началникъ поправя издаденото свидетелство.

Председателъ: Които приематъ чл. 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 21. При лишаване отъ страна на полицейската или друга властъ на притежателя на дадена моторна кола отъ правото да циркулира сжщата, платениятъ за нея данъкъ не се връща.

Председателъ: Които приематъ чл. 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 22. Моторни коли, за които е платенъ данъкътъ по настоящия законъ и сж снабдени съ свидетелство по чл. 15, могатъ свободно да се движатъ изъ цѣлото царство.

Председателъ: Които приематъ чл. 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 23. При реквизирането на моторнитѣ коли отъ държавата, внесенитѣ за тѣхъ данъкъ не се връща, обаче държавата плаща на притежателятъ имъ следващото се възнаграждение, съгласно респективнитѣ закони.

Председателъ: Които приематъ чл. 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„IV. Контроль и ревизии.

Чл. 24. При всѣко данѣчно управление се води книга за моторнитѣ коли, въ която освенъ даннитѣ по декларацията, за които се говори въ чл. 11 отъ настоящия законъ, се вписва внесенитѣ данѣкъ и № и датата на издаденото свидетелство за внесения данѣкъ.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 25. Презъ януарий и презъ юлий всѣка година се извършва провѣрка на всички моторни коли съ цель да се установи дали е платенъ следуемиятъ данѣкъ и дали сѣ снабдени съ свидетелства.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 26. По нареждане на Финансовото министерство най-малко еднѣжъ презъ полугодieto се прави ревизия отъ ревизоритѣ по данѣцитѣ на книжата по опредѣляне данѣка на моторнитѣ коли въ всѣко данѣчно управление и по внасянето му на приходъ.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 27. Когато органитѣ на данѣчната власть иматъ сведения, че конскитѣ сили на дадена моторна кола сѣ опредѣлени погрѣшно, донасятъ въ Министерството на финанситѣ, което отъ своя страна нарежда за ново опредѣляне на конскитѣ сили.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 28. Всички данѣчни, административни и общински органи сѣ длѣжни да провѣрватъ дали моторнитѣ коли, които се намиратъ въ циркулация сѣ снабдени съ свидетелство за платенъ данѣкъ и дали колитѣ се придружаватъ отъ сѣщото свидетелство.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„V. Нарушения и наказания.

Чл. 29. Който пусне въ циркулация моторна кола, преди да е платилъ следуемия данѣкъ и преди да се е снабдилъ съ свидетелство отъ данѣчния началникъ, се наказва съ глоба, равна на данѣка, и плаща следуемия данѣкъ за колата.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 30. Който, макаръ и платилъ данѣка за моторната кола, пусне последната въ циркулация, безъ да се е снабдилъ съ свидетелство отъ данѣчния началникъ, се наказва съ глоба отъ 50 до 1000 л.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 30, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 31. Който при пренасяне на нова моторна кола отъ купувача за мѣстоназначението ѝ, не се е снабдилъ съ предвидения въ забележката къмъ чл. 5 платенъ листъ, се наказва съ глоба 1.000 л.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 31, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 32. Който пусне нова моторна кола за изпитване, безъ да е платилъ данѣкъ и безъ да се е снабдилъ съ сви-

детелство, за което се говори въ чл. 6 отъ настоящия законъ, се наказва съ глоба, равна на данѣка, и плаща следуемия данѣкъ за колата.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 32, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 33. Който приспособи мотоциклетъ, за да стане съ 4 колелета, и го пусне въ циркулация, преди да е платилъ данѣкъ като за автомобилъ, се наказва съ глоба, равна на данѣка, и плаща следуемия данѣкъ.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 33, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 34. Който не представи на власта издаденото му отъ данѣчния началникъ свидетелство за данка или че е освободенъ отъ такъвъ, се наказва съ глоба отъ 25 до 500 л.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 34, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 35. Който си служи съ свидетелство за друга моторна кола, се наказва по чл. 29 отъ настоящия законъ.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 35, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 36. Който купи обложена моторна кола и я пусне въ циркулация, преди данѣчния началникъ да е направилъ предвидената въ чл. 20 поправка на свидетелство, се наказва съ глоба до 2.000 л.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 36, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 37. За невѣрно опредѣляне на конскитѣ сили на моторната кола, членоветѣ на комисията се наказватъ дисциплинарно и съ глоба по 1000 л. всѣки единъ.

За невѣрно издаване удостоверение за конскитѣ сили на моторната кола или такова, че колата е освободена отъ данѣкъ, виновниятъ се наказва съгласно общия наказателенъ законъ.“

Споредъ първоначалния проектъ, за невѣрно издаване удостоверение за конскитѣ сили на моторната кола, виновниятъ се наказваше съ глоба 2.000 л., вънъ отъ дисциплинарното наказание. Ние намѣрихме, че това е престѣпление по общия наказателенъ законъ и затова оставихме виновницитѣ да се наказватъ по общия наказателенъ законъ.

В. Кознички (нац. л): За фалшификация.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Да, за фалшификация.

Председательтъ: Които приематъ чл. 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 38. При констатиране на нарушенията по чл. чл. 29, 30, 31, 32, 35 и 36 отъ настоящия законъ, моторната кола се задържа въ най-близката полицейска власть, или въ общината и се освобождава, следъ като се плати данѣкъътъ на колата или следъ като се представи липсващиятъ документъ за сѣщата.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

Чл. 39. За нарушенията по чл. чл. 29, 30, 31, 32, 35 и 36 отъ настоящия законъ отговарятъ солидарно притежателитѣ на моторнитѣ коли и шофьоритѣ на сѣщитѣ.“

Председательтъ: Които приематъ чл. 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 40. Нарушенията по настоящия законъ се констатираат съ актове, съставени отъ държавни или общински служители, и подписани отъ нарушителя и поне единъ свидетел.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 41. Всѣки актъ съставлява доказателство за извършеното нарушение до доказване противното.“

Възбуденитѣ по тоя начинъ преследвания не подлежатъ на прекратяване по процесуална давностъ.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 42. Възъ основа на така съставенитѣ актове данъчнитѣ началници издаватъ наказателни заповѣди.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 42, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 43. Наказателнитѣ заповѣди, съ които се налага глоба до 500 л. включително, не подлежатъ на обжалване и глобитѣ се събиратъ веднага.“

Наказателнитѣ заповѣди, съ които се налагатъ по-голямъ отъ 500 л. глоби, се съобщаватъ въ преписъ срещу подписъ на нарушителя, който може да ги обжалва по реда, предвиденъ въ закона за углавното сѣдопроизводство.“

Въ тоя членъ има малко измѣнение отъ онова, което бѣше предвидено първоначално въ законопроекта. Сега се предвижда, че за глоби до 500 л. включително се издаватъ наказателни заповѣди, които не подлежатъ на обжалване и глобитѣ се събиратъ веднага.

Председателътъ: Които приематъ чл. 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 44. Заедно съ подаване на жалбата нарушителятъ е длъженъ да представи удостоверение отъ Българската народна банка, че е внесълъ залогъ за наложената глоба. Съ залога се поставява съгласно чл. 672 отъ закона за углавното сѣдопроизводство.“

Ако жалбата не е придружена съ залогъ заповѣдта се счита влѣзла въ законна сила.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Г. г. народни представители! чл. 45 се залича. При повторното събиране на комисията намѣрихме, че този членъ е ненуженъ. Той гласи: (Чете) „Ако глобениятъ не се яви лично или чрезъ повѣренникъ безъ уважителни причини въ назначеното сѣдебно заседание, жалбата му не се разглежда и наказателната заповѣдъ влиза въ сила.“ Това е излишно да се казва, защото, ако глобениятъ не се яви, жалбата му ще се гледа въ негово отсъствие и, споредъ общата углавна процедура, ако е представилъ доказателства за отмѣняване наказателната заповѣдъ, ще се отмѣни, а ако не е представилъ такива, ще се потвърди. Тѣй че, чл. 45, така, както е напечатанъ въ доклада на комисията, се заличава изцѣло.

Председателътъ: Които сѣ съгласни да се изхвърли чл. 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Чл. 46 става чл. 45. (Чете)

„Чл. 45. Разпорежданията на чл. чл. 147, 148, 151, 152, 155, 156, 157, 159 и 160 отъ закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата иматъ приложение и по настоящия законъ.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 46, който става чл. 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Чл. 47 става чл. 46. (Чете)

„VI. Преходни разпореждания.

Чл. 46. Облагането на моторнитѣ коли по настоящия законъ ще почне отъ 1 юлий 1929 г.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 47, който става чл. 46, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Чл. 48 става чл. 47. (Чете)

„Чл. 47. Договоритѣ, сключени отъ общинитѣ за отдаването на предприемачъ общинската такса върху автомобилитѣ, камсионитѣ и мотоциклетитѣ иматъ сила само до 1 юлий 1929 г.“

Следъ тази дата тѣ се считатъ анулирани отъ настоящия законъ безъ право на обезщетение за дветѣ страни, и общинитѣ трѣбва да върнатъ на предприемачитѣ както платенитѣ въ авансъ суми за времето следъ 1 юлий 1929 г., така и внесенитѣ отъ тѣхъ залози.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 48, който става чл. 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Чл. 49 става чл. 48. (Чете)

„Чл. 48. Настоящиятъ законъ отмѣня:

1) чл. 2 п. 28 отъ закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата и чл. 2 п. 29 отъ сѣщия законъ относно бициклетитѣ съ мотори и чл. 135-а ал. 1 отъ сѣщия законъ;

2) чл. 166 буква „е“ относно автомобилитѣ и мотоциклетитѣ въ циркуляция;

3) чл. 89 т. 6 отъ закона за градскитѣ общини и чл. 68 т. 6 отъ закона за селскитѣ общини, само по отношение на моторнитѣ коли;

4) § 9 букви „б“, „в“, „г“, „д“ и „е“ отъ закона за измѣнение и допълнение размѣритѣ на нѣкои такси и пр. отъ 12 февруарий 1927 г.;

5) чл. 10 буква „и“ отъ закона за пѣтицата;

6) чл. 3 ал. III отъ закона за разширение на желѣзнопѣтната мрежа и на пристанищата и

7) всички други разпореждания, които му противоречатъ.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 49, който става чл. 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Бошняковъ (д. сг): Чл. 50 става чл. 49. (Чете)

„Чл. 49. Предоставя се на Министерството на финанситѣ да изработи правилникъ и да издава наредби по прилагането на настоящия законъ.“

Председателътъ: Които приематъ чл. 50, който става чл. 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моля, г. председателю, да минемъ къмъ разглеждане на законопроекта за измѣнение закона за гербовия налогъ.

Председателътъ: Минаваме къмъ точка 12 отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение закона за гербовия налогъ.

Секретаръ Д. Апостоловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 105)

Председателътъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение закона за гербовия налогъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ се изпраща въ комисията.

Минаваме къмъ точка 5 отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за доставяне по доброволно съгласие на релси и дребни желѣзнопѣтни материали за нуждитѣ на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Д. Апостоловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 126)

Председателът: Има думата народният представител г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектът, който ни се поднася, се отнася до една голъма доставка, кръгло за около 121 милиона лева. Споредъ протокола на комисията, назначена отъ г. министра на желѣзницитѣ, пощитѣ и телеграфитѣ, както и споредъ законопроекта, който ни се поднася за гласуване, съгласие между странитѣ вече е постигнато. Мотивитѣ, които ни се даватъ къмъ законопроекта, за да ни убедятъ да го гласуваме, азъ не ги намирамъ достатъчно ясни и убедителни и бихъ желалъ да чуя отъ г. министра на желѣзницитѣ по-ясно изложение по този въпросъ. Както виждате, доставката се прави отъ едно французко дружество. Защо се прави именно отъ него, тази ли е фирмата, която изработва най-добрия желѣзнопътенъ материалъ, тя ли е, която ще даде материала на най-изосни за държавата условия? Вѣрно е, че въ мотивитѣ на законопроекта г. министърътъ ни посочва ценитѣ на материалитѣ за нѣколко държави, но най-сжщественото въ случая не е казано. Очаквамъ да чуя тия обяснения.

Ако азъ взехъ думата, г. г. народни представители, то е да се спра на чисто формалната страна на въпроса: бива ли тая доставка да се направи по доброволенъ начинъ и то именно по този начинъ, както ни се предлага? Ние имаме законъ за бюджета, отчетността и предприятията. Въ него има положения, които опредѣлятъ какъ ставатъ доставкитѣ. Първиятъ начинъ е чрезъ търгъ. Трѣбва да стане търгъ, да се състезаватъ много фабрики въ Европа, защото знаемъ, че такива материали не се произвеждатъ само въ Франция, има и други страни, въ които се произвеждатъ такива материали и фабрицитѣ на които могатъ да се явятъ и да конкуриратъ. При единъ такъвъ търгъ за доставка, която възлиза на около 121 милиона лева, би могло — допускамъ, не мога да твърдя положително — да се добиятъ по-изосни за държавата условия. Ето защо, трѣбвало би да се обявѣше търгъ, при който да станѣше състезание между разнитѣ фирми въ Европа.

Споредъ нашия законъ за бюджета, отчетността и предприятията, само въ нѣкои случаи доставкитѣ могатъ да станатъ по доброволно съгласие, но съ разрешение на надлежния министъръ. Нѣма защо въпросътъ да дохожда въ Народното събрание, и законодателната властъ да се бърка въ работата на изпълнителната властъ, да утвърждаватъ доставки, било чрезъ редовенъ търгъ, било по доброволно съгласие. Желателно бѣше, г. министърътъ на желѣзницитѣ да почака да приемѣ внесения отъ него законопроектъ за уредба на държавнитѣ желѣзници, въ който има законоположения, които улесняватъ неговата задача. Той можеше тогава самъ, следъ като се приеме тоя законопроектъ, да предложи на Министерския съветъ, — както е казано въ законопроекта — да одобри тоя търгъ, а не да внася тоя търгъ за одобрение въ Народното събрание. За насъ, а ми се струва и за всички васъ, тоя въпросъ не е изясненъ.

Ето защо азъ смѣтамъ, че неправилно, противозаконно се постѣпва, като се внася тоя търгъ за одобрение отъ Народното събрание. Отъ чисто формално гледище — понеже не е произведенъ редовенъ търгъ, понеже се прескача законътъ за бюджета, отчетността и предприятията и понеже се иска отъ насъ да одобримъ единъ протоколъ на една комисия, назначена отъ г. министра на желѣзницитѣ — нашата парламентарна група нѣма да гласува за този законопроектъ.

Председателът: Има думата народният представител г. Добри Даскаловъ.

Д. Даскаловъ (з в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Преди да бжде приетъ законопроекта за уредбата на желѣзницитѣ, г. министърътъ на желѣзницитѣ ни представлява единъ другъ законопроектъ за доставка на желѣзнопътни материали. Право каза г. Кознички, че трѣбваше най-напредъ да бжде приетъ отъ Народното събрание законопроекта за уредба на желѣзницитѣ, а следъ това да ни се представятъ законопроекти, като тоя за доставка на разни желѣзнопътни материали. Министърътъ на желѣзницитѣ вече е възложилъ доставката на тия материали върху една французка фирма за 120.000.000 л. Това е противъ нашия законъ за бюджета, отчетността и предприятията, и нѣма причини да се предостава на Народното събрание да утвърждава една доставка по доброволно съгласие. Не е само тая фирма, върху която е възложена доставката, която може да достави такива материали. Въ

свѣта има много фирми, които доставляватъ желѣзнопътни материали и нѣмаше защо да се сключва договоръ тъкмо съ тая фирма за доставка на тия материали по доброволно съгласие. Има много такива фабрики не само въ Франция, но и въ Германия и Англия. На единъ обявенъ редовенъ търгъ биха се явили много фирми, които биха предложили много по-изосни условия. Кои сѣ причинитѣ, за да ни се представи тоя законопроектъ, щомъ като предварително доставката е възложена върху една фирма? Трѣбваше, безъ да се чака одобрението на народното представителство, веднага тая фирма да пристѣпни къмъ изпълнение на предприятието.

Законътъ за бюджета, отчетността и предприятията казва, че, когато има да се извърши една доставка по доброволно съгласие, г. министърътъ на желѣзницитѣ, на когото е дадено право да утвърждава произведения търгъ, трѣбва да объяви тоя търгъ, макаръ и по доброволно съгласие, за да могатъ да се състезаватъ повече фирми. А насъ ни се представя единъ законопроектъ, съ който се одобрява възлагането на една доставка върху една фирма безъ състезание. Това е противозаконно. Азъ бихъ се съгласилъ да одобримъ този законопроектъ, и да дадемъ право на г. министра на желѣзницитѣ да сключи договоръ за доставка на тия желѣзнопътни материали по доброволно съгласие, но следъ като той объяви търгъ въ „Държавенъ вестникъ“ и даде възможностъ на всички чужди фирми, които фабрикуватъ такива материали, да се състезаватъ. Обаче, съ този законопроектъ се предлага на Народното събрание да одобри една възложена вече доставка.

Азъ отидохъ тая заранъ въ Министерството на желѣзницитѣ и поискахъ преписката по доставката на вагонитѣ, понеже се интересувахъ отъ нея, но тя не ми се даде. Казаха ми да отида подиръ обѣдъ. Отидохъ подиръ обѣдъ, но г. инженеръ Генковъ ми каза, че трѣбва да взема разрешение отъ г. директора на желѣзницитѣ. На насъ тукъ ни се казва, че всѣки единъ народенъ представител може да отиде въ всички учреждения и да получи преписката, която го интересува, за да я проучи. На менъ, обаче, не ми се служи въ Министерството на желѣзницитѣ, не ми се даде преписката, която искахъ, за да видя какъ е билъ произведенъ търгътъ за вагонитѣ. А азъ имамъ сведения, че доставката на вагонитѣ, търгътъ за която е билъ произведенъ на 26 априлъ тая година, е била раздѣлена на три групи, и г. министърътъ на желѣзницитѣ е утвърдилъ търгътъ само за една група; за другитѣ две групи материали не е утвърдилъ търга.

Носи се мѣлва, говори се упорито — г. министърътъ ще каже какъ стои работата — че неутвърждаването на търга за другитѣ две групи материали е станало по настояването на г. Шаронъ, който казалъ, че не трѣбва да се утвърждаватъ доставкитѣ на желѣзнопътни материали — вагони и други — на по-високи цени, щомъ като на търга сѣ били предложени по-низки цени. — „Защо вие, казалъ той не запазвате интереситѣ на държавата? Защо вие възлагате доставката върху фирма, предложила съ 30.000.000 л. по-сжжа оферта?“ И тогава г. министърътъ на желѣзницитѣ се е принудилъ да не утвърди търга на дветѣ групи материали, следъ което или ще насрочи новъ търгъ, или пакъ ще сезира народното представителство съ утвърждаването на търгъ, произведенъ по доброволно съгласие, за да задоволи другитѣ фирми, които се състезаватъ въ тоя търгъ и които сѣ подбутнали да не остане въпросътъ за тоя търгъ разрешенъ така, както е билъ разрешенъ първоначално.

Г. министърътъ на желѣзницитѣ е далъ заповѣдъ на тръжната комисия да се събере и да преговаря съ тая фирма за доставката на желѣзнопътнитѣ материали. Г. министърътъ на желѣзницитѣ дава заповѣдъ на 1 май; на сѣщия 1 май комисията се събира и веднага, сѣщия день, сключва договоръ съ тая фирма за доставка на тѣзи материали. Какъ е възможно — азъ досега не зная подобно нѣщо — когато се издаде заповѣдъ за назначаване на една комисия, сѣщия день да се събере комисията, сѣщия день тя да проучи въпроса и да възложи на една фирма доставката на желѣзнопътни материали, които възлизатъ на 120 милиона лева. Г. г. народни представители! Това не е за 1.000 л., това не е за 2.000 л.! Какъ е възможно за единъ день да се издаде заповѣдъ, сѣщия день комисията да се събере, да сключи договоръ и да се подпише? Азъ искамъ да зная, и народното представителство трѣбва да бжде освѣтлено по този въпросъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: Прочетете аланея втора и ще видите.

Д. Даскаловъ (з. в): Въ забележката на таблицата се казва: „Предложението на 6 април е съ плащане, както следва: 50% при подписване на договора, 20% следъ временното приемане и 30% следъ пристигането въ Бургасъ.“ Какво значи това? Това значи: 70% отъ ония пари, които следва да се дадатъ на България, предварително съ удържани. А 30% дали съ дадени въ Българската народна банка — респективно на българската държава — или не съ дадени?

Министъръ В. Молловъ: Всички съ на Народната банка.

Д. Даскаловъ (з. в): Тукъ се казва, че следъ пристигането ще се броятъ 30%, значи, 70% ще бъдатъ броеви. Нѣма смисълъ, нѣма защо при съществуването на единъ законъ у насъ, ние, по доброволно съгласие, да доставяме таква желѣзнопътни материали, за които, казахъ, ако се насрочи единъ редовенъ търгъ, биха се явили много фирми; и съмъ сигуренъ, че ще се дадатъ много по-низки цени. Нѣкои може да кажатъ — както ми се казва — че само трѣстътъ „Ерма“ разполага съ тѣзи материали. Не е вѣрно, г. г. народни представители, има много трѣстове, има и много фирми, които не влизатъ даже въ трѣстоветъ, които могатъ да извършатъ тая доставка. Не е мотивъ това, че само трѣстътъ „Ерма“ може да достави тия материали.

Затова азъ намирамъ, че тоя законопроектъ е противъ закона за бюджета, отчетността и предприятията и противъ интереса на държавата. Нашата група не може да гласува тоя законопроектъ. И искамъ да знай, щомъ като на министра на желѣзницитъ се даде това съгласие за доброволна доставка за тия материали, не ще ли бъдатъ допуснати други фирми, ако биха се съгласили на по-низки цени — а това е въ интереса на държавата — да доставятъ тия материали въ този видъ, въ тия размѣри, които биха се искали отъ Министерството на желѣзницитъ? Нашата земеделска група, повтарямъ, не ще гласува настоящия законопроектъ, който е противъ интереса на държавата. (Ръкоплѣскания отъ земеделцитъ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че съ внасянето на законопроекта, предметъ на обсъждане, съ огледъ на материята, която този законопроектъ иска да уреди, се туря начало на една нова у насъ законодателна практика, на едно ново квазизаконодателстване, което нѣма нищо общо съ интереситъ, съ правилнитъ функции на едно истинско законодателство. Законопроектътъ, споредъ моето скромно разбиране, е отрицание на всѣкаквъ парламентаризмъ, отрицание на всѣкаква министерска отговорност — единъ отъ стѣлбоветъ на парламентаризма. Съ тоя законопроектъ се иска отъ васъ да освободите отъ отговорностъ изпълнителнитъ органи и да прехвърлите тая отговорностъ, която тѣ носятъ, върху васъ. Искане се единъ вотъ, съ който веднѣжъ завинаги да се покриятъ отговорноститъ на тия изпълнителни органи.

Редомъ съ това се иска Народното събрание да стане тръжна комисия и, като такава, да реши единъ въпросъ не отъ негова компетентностъ, и то слѣпо — съ затворени очи.

Касае се за една доставка на релси и други желѣзнопътни материали. Преди всичко, единъ въпросъ трѣбва да бъде разрешенъ, а подиръ него и още единъ другъ, за да може тоя, който се произнася — не е важно дали Народното събрание или нѣкой другъ — да каже, че доставката трѣбва да стане, а именно: нужни ли съ тѣмъ тия материали, които съ предметъ на доставката, и, второ, цената, по която материалитъ ще се купятъ, е ли износна или не?

Въ мотивитъ на законопроекта се казва, че нуждата е належаща, че цената е износна — даватъ се и съображения за това. Какви съ тия съображения? Преди всичко намъ ни се казва, какво съ огледъ на направенитъ доставки отъ други желѣзнопътни администрации, съ огледъ на ценитъ, по които тия желѣзнопътни администрации съ доставили също подобни материали, ценитъ, по които българската желѣзнопътна администрация доставлявала тия материали, съ износни. И ако наистина тия съображения отговарятъ на действителността — това ние не можемъ да проверимъ, защото това не е отъ нашата компетенция — защо тогава г. министърътъ на желѣзницитъ не сключи сдѣлката на своя отговорностъ? И ако наистина всички тия съображения съ безспорно такива, че той днесъ-утре може съ тѣхъ да отбие други отговорности, които други биха по-

търсили, безспорно, той ще изпълни само своя дългъ въ едно такова дѣло, каквото е тая доставка.

Но азъ се боя, че може да ми се възрази тѣмъ отъ г. министра въ тая смисълъ: „Е добре, това азъ не мога да направя, защото изпълнителната властъ, каквато, безспорно, съмъ азъ, действува по силата на съществуващи въ страната закони. Съгласно тия закони азъ, представителътъ на Министерството на желѣзницитъ, изпълнителниятъ органъ, нѣмамъ властта да договарямъ, да купувамъ доброволно и затова искамъ именно вотъ на Народното събрание по законопроекта, който азъ съмъ внесълъ.“ — Но на тоя въпросъ азъ отговарямъ съ другъ въпросъ: е добре, г. министре, но защо тогава не направихте доставката тѣмъ съгласно законитъ на страната?

Но г. министърътъ въ своитъ мотиви е далъ отговоръ и на тоя въпросъ; той казва тамъ: нѣма да добиемъ по-износна цена, защото дружеството е членъ на единъ голѣмъ картелъ — на картела „Ерма“ — който въ никой случай при единъ публиченъ търгъ нѣма да допусне да се представятъ по-износни цени отъ тия, които ние имаме.

Г. г. народни представители! Това съ съображения на г. министра, това не съ съображения на закона. Въ една правова държава съображенията на тоя или оня изпълнителенъ органъ стоятъ подъ съображенията на закона. И ако България претендира да е правова държава, нейнитъ изпълнителни органи трѣбваше най-напредъ да се съобразятъ съ съображенията на закона, а после съ своитъ собствени съображения. Тѣмъ това не е направено.

Но, г. г. народни представители, редомъ съ всичко това, което казахъ въ свързка съ законопроекта, азъ смѣтамъ, че наименованието на тоя законопроектъ би било по-правилно, ако бѣше такова. „Законъ, съ който се освобождаватъ отъ отговорностъ изпълнителни органи за извършени отъ тѣхъ действия, напълно противоречащи на законитъ въ страната“. Аслж въ сѣщность това се иска отъ васъ. Законътъ за бюджета, отчетността и предприятията предвижда два вида доставки — да не споменавамъ за единъ трети видъ, който е подвидъ на единъ отъ главнитъ видове — доставки по търгъ, безъ да влизамъ въ обсъждане на видоветъ търгове, и доставки по доброволно съгласие. Въ случая търгъ нѣма, имаме доставка по доброволно съгласие. Но съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията. . .

С. Савовъ (д. сг): Законътъ е спасень.

Б. Павловъ (д): . . . този родъ материали не е тѣмъ отъ ония, за които законътъ предвижда, като изключение, пакъ подчертавамъ, доставка по доброволно съгласие. Вѣрно е, въ мотивитъ се казва: (Чете) „Независимо отъ това, Министерството на финанситъ е сезирало по въпроса Върховната смѣтна палата, която съ решение № 293 отъ 8 май 1929 г.“ — т. е. следъ като вече протоколътъ е подписанъ — „се е произнесла, че сдѣлката може да бъде осъществена, понеже е съобразна съ интереситъ на държавата“. Тоя пасажъ азъ го разбирамъ така: независимо отъ това, дали правилно е станатъ или не търгътъ, Върховната смѣтна палата смѣта, че суми могатъ да се ангажирватъ за доставка на подобни материали. Г. министърътъ на желѣзницитъ, обаче, въ единъ случаенъ разговоръ ми каза — не знамъ, дали съмъ го разбралъ правилно — че Върховната смѣтна палата смѣта, какво тази доставка може да стане и по доброволно съгласие, т. е. отъ гледна точка на закона за бюджета, отчетността и предприятията — параграфитъ за доставки по доброволно съгласие — тая доставка е правилна. Ако това е така, още по-зле за уважаемия г. министъръ на желѣзницитъ, защото нѣма нужда тогава въ никаквъ случай отъ единъ новъ законъ, когато има правото по другъ вече да сключи тази сдѣлка по доброволно съгласие.

С. Савовъ (д. сг): Нали искаме контролъ?

Б. Павловъ (д): Това не значи контролъ, това значи безотговорностъ.

Д. Каракешевъ (д): Толкозъ разбирашъ отъ контролъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Изслушайте оратора — fiat justitia, pereat mundus!

Министъръ В. Молловъ: Ами я вземете закона за бюджетитъ за 1921/1922 и за 1923 финансови години.

П. Миновъ (з. в): Тогаза Народното събрание реши.

Министър В. Моллов: Народното събрание реши всички доставки от Дирекцията на железниците да станат по доброволно съгласие, въпреки каквито и да било закони.

Б. Павлов (д): Още по-добре, г. министре. Това е тъкмо въ подкрепа на моята теза. Аз казвам, че ако това право имате . . .

Министър В. Моллов: Аз казвам съвсем друго.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Павлов! Понеже се застъпна този въпрос, аз ще ви кажа, че навремето, когато Христо Манолов беше министър на железниците и имаше подобен спор, по който не можеше да се намери друг изход — земледелците управляваха тогава — аз направих предложение, щото доставката да стане по закон. И ако стане нужда, ще го разясня подробно, защото има случаи, при които интересът на държавата не може да се защити, освен с сезиране на законодателното тяло. Сега ще видим, дали такъв е случаят или не е. Приказвайте по-нататък!

Б. Павлов (д): Г. министре! Аз имам всичкото желание да ни осветлите. Благодаря за бележката.

Министър-председател А. Ляпчев: Ние не крием. Но да видим по същество какво ще кажете.

Б. Павлов (д): Преди да влезе Парламентът въ разискване по същество, той трябва да се занимае с формата, защото въпросът е формален. По същество ще влезем ние по покупката на железнопътни материали! Това предполага едно познаване на тия предмети, една компетенция въ свързка с железнопътните материали, каквато нито Вие, нито Народното събрание, нито г. министърът на железниците имаме.

С. Савов (д. ср): Не е вярно! Аз прочетох съ внимателно законопроекта и го разбрах, а ти трябва да го разбереш много повече от мене.

Министър-председател А. Ляпчев: Той няма да го разбере никога, защото е опозиционер и плюсъ това е адвокат!

Б. Павлов (д): Аз не искам да се поставям въ срѣдата на ония от вашата група, които така лесно разбират въпроситѣ. Винаги проучвамъ и често пъти се съмнявамъ, дали проучването ми е било достатъчно.

Но, г. г. народни представители, въ член единственъ на законопроекта се казва, че се разрешава на г. министъра на железниците, почитъ и телеграфитъ да възложатъ доставката, съгласно протокола на комисита отъ 1 май 1929 г., назначена отъ същия министър пакъ на 1 май —...

С. Кърлов (з. в): Съгласно желанието на Шаронъ.

Б. Павлов (д): Правъ е преждеговорившиятъ, който питаше: какъ така комисията се назначава на 1 май, и протоколътъ се съставлява на 1 май? Това е право, колкото и да е формално, и г. министърътъ на железниците самъ няма да го отрече. Но азъ отивамъ по-нататък, че много преди 1 май г. министърътъ на железниците готви доставката по доброволно съгласие. Азъ искамъ да кажа — върху което по-после ще се спра — че той имаше възможностъ да иска законъ въ форма на онова разрешение, за което преждеговорившиятъ също спомена. Въ протокола на комисията се говори за цени, предложени отъ дружеството контрагентъ на 2, 6 и 8 априлъ 1929 г. Значи, още преди м. априлъ ние имаме преговори, за да имаме първа, втора и трета оферти. Но не е само това. Отъ казаното въ самия протоколъ се вижда, че тази доставка е станала съгласно поемнитѣ условия. Значи, много преди 2 априлъ г. министърътъ ще каже кога — е дадена заповѣдъ да се изработятъ надлежнитѣ поемни условия за тази доставка. А редомъ съ това се вижда и нѣщо друго — въ протокола се говори освенъ за поемни условия, още и за специална преписка за воденитѣ преговори. Всичко това какво значи, г. г. народни представители?

С. Савов (д. ср): Да се достави материалъ за железниците — това значи!

Б. Павлов (д): Че трябва да се направи всичко, каквото се е направило досега, за да бъде изправено Народ-

ното събрание предъ свършени факти. Друго заключение азъ не мога да направя. Обаче за мене не само всичко това, за което приказвамъ, е станало, но сдѣлката е свършена; тя, между г. министъра на железниците и неговитѣ контрагенти, е перфектна. Следъ като е станала вече сдѣлката, идва законътъ. Но законътъ е още законопроектъ. Сдѣлката, макаръ и перфектна отъ гледна точка на закона, за насъ, това подчертавамъ, е незаконна. Тя ангажира отговорноститѣ само на г. министъра и нищо друго. За българския Парламентъ, съ огледъ на отговорноститѣ, които има г. министърътъ на железниците, ние имаме една незаконна сдѣлка. Това е заключението. И, вѣрно е, ако г. министърътъ на железниците, заедно съ своитѣ другари отъ кабинета, не искаше да ни изправя, или не искаха да ни изправятъ, предъ свършени факти, той можеше да внесе другъ законъ отъ типа на тия, съ които често си служи г. министъръ Христовъ — законъ, съ който да иска да му се разреши да направи доброволна доставка, т. е. да измѣнимъ съ единъ специаленъ законъ закона за бюджета, отчетността и предприятията въ оня пунктъ, за който азъ приказвамъ. Ние ще му дадемъ това разрешение, но, имайки го, той ще си сключи сдѣлката и ще понесе отговорноститѣ. Ето къде свършва правото на законодателната властъ и къде почватъ задълженията на изпълнителната. Това ли имаме сега? Отговорътъ е ясенъ и няма нужда да го давамъ.

Уважаеми г. г. народни представители! Защо става всичко това? Преждеговорившиятъ загатва за нѣкакъвъ си натискъ, други говорятъ за нѣкакво чуждо вмѣшательство, което не почивало на никакво основание. За такова вмѣшательство често се приказва въ пресата, на публични мѣста и се свързва то съ името на уважаемия представител на Обществото на народитѣ г. Шаронъ. Обаче още тукъ азъ дължа да спомена, че начинътъ, по който се говори и пише за това вмѣшательство въ свързка съ името на този представител на Обществото на народитѣ, споредъ моето скромно разбиране, позволете ми това, може да повреди само на страната. Навремето още, въ свързка съ поемнитѣ условия за доставка по Министерството на железниците, се спомена за г. Шаронъ, по-късно почна да се говори за нѣкакво вмѣшательство отъ негова страна въ търговетъ на същото министерство, за вмѣшательство отъ негова страна при изработване на закона за железниците и пр. и пр. вмѣшательства, които продължавали и до днесъ. И това постоянно вмѣшательство, казваха нѣкои, срещнало отпора на г. министъра на железниците, който отпоръ се изразилъ въ оная министерска криза, добре вамъ известна, която трая само три часа. И стигна се дотамъ, че се дадоха опровержения отъ официалнитѣ мѣста, че вмѣшательство, за каквото е речъ, не е упражнявано отъ никого, а най-малко отъ г. Шаронъ. Писаното и реченото, г. г. народни представители, за такова вмѣшательство, така, както се пишеше, така, както се пише, така, както се казваше, така, както се казва, въ всѣко отношение, пакъ споредъ моето скромно разбиране, беше погрѣшно отъ добре разбранитѣ интереси на България. Нека не забравяме, че г. Шаронъ е представител на Обществото на народитѣ и че нему, като на такъвъ, ние дължимъ всичкото наше уважение и всичката наша почитъ, каквито дължимъ къмъ самото Общество на народитѣ. Нека не забравяме, че ние дължимъ и надлежно коректно отношение къмъ г. Шаронъ като личност, независимо отъ това, кого той представлява, и нека, най-сетне, и него не поставяме въ деликатно положение. Нека не забравяме, най-после, че когато се повдигатъ въпроситѣ, трябва да знаемъ какъ да ги повдигаме и като ги повдигаме, какъ ги изнасяме и какъ ги осветляваме. Ако не забравяме всичко това, азъ смѣтамъ, че въпроситѣ по-правилно ще бъдатъ поставени и по-леко ще намѣрятъ своето правилно осветление и своето правилно разрешение. Ако е въпросъ за вмѣшательство, азъ трябва още тукъ да кажа, че, откъдето да иде то, българскиятъ народъ няма да допусне съ всички свои сили, дотолкова, доколкото ги има, който и да е да се мѣси въ неговитѣ собствени сѣдбини. Защото, каквото и да бъде българскиятъ народъ, той преди всичко предпочита своето предъ чуждото. Толкова по този въпросъ. Колкото и да съмъ кратъкъ, азъ смѣтамъ, че съмъ достатъчно ясенъ, за да бъде разбранъ отъ всички.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Но тогава, г. г. народни представители, за какво е този шумъ? Защо министърътъ на железниците предизвика министерска криза? Ако улицата можеше да приказва каквото си ще, азъ смѣтамъ, че Министерскиятъ съветъ не

е улица; предполага се, че там въпроситъ сериозно сж се повдигали, сериозно се повдигати, повдигнати — сериозно се разрешаватъ, защото, споредъ моето скромно разбиране, министерскитъ кризи не могатъ да бждатъ резултатъ на прищѣвки и капризи. Прищѣвки и капризи не могатъ да поставятъ въ игра държавнитъ и народни интереси. Безспорно, има нѣщо сериозно въ тая криза, ставаше нѣщо въ Министерския съветъ. Какво бѣше това? За насъ и до днѣ днешенъ е тайна. Каточели нищо не е било! Днесъ всички приказватъ, че всичко е било въ редъ и нищо не е имало.

С. Савовъ (д. сг): Нѣщо шумулѣше, не знамъ що бѣше!

Б. Павловъ (д): Е добре, противъ кого реагира г. Рашко Маджаровъ? Противъ чуждо вмѣшательство, вмѣшательство безъ всѣкакво основание, или противъ поети задължения отъ негови колеги, за които задължения той и Парламентътъ нищо не знаятъ? Азъ смѣтамъ, че трѣбва да изключимъ първото и да допуснемъ второто. Тогава г. Маджаровъ не е билъ въ борба противъ чуждо вмѣшательство, а е билъ въ борба съ свои колеги, поели задължения, изпълнението на които сега искатъ да наложатъ и на колеги, и на Парламентъ.

Най-после, г. г. народни представители, нека ни се каже, нека се вдигне завесата, нека тая тайна стане и наше достояние. Азъ смѣтамъ, че това по-добре ще бжде и за тѣхъ, и за насъ, и за страната. Това ще освободи и други отъ подозрения, подозрения по много съображения нежелателни.

Но, г. г. народни представители, интересно е, че по този въпросъ мълчи и самиятъ г. Рашко Маджаровъ. Той сега заявява — това разбрахъ отъ печата — че за чуждо вмѣшательство и дума не може да става. Тогава азъ се обръщамъ лично къмъ него. Нека той каже: защо предизвика кризата? Какъ се ликвидира тая криза? Защо най-после продължава да стои въ кабинета? Въпросътъ е много сериозенъ, и азъ смѣтамъ, че г. Рашко Маджаровъ дължи освѣтления преди всичко на българския Парламентъ.

Д. Даскаловъ (з. в): Този въпросъ е вече ликвидиранъ. Нѣма какво повече да искате.

Б. Павловъ (д): Но нѣкои казватъ — не приятели мои, приятели на г. Маджаровъ отъ тази страна (Сочи болшинството) —

С. Савовъ (д. сг): Ти си му приятелъ. Защо лъжешъ Господа?

Б. Павловъ (д): Азъ съмъ му само личенъ приятелъ, и нищо повече.

С. Савовъ (д. сг): Ти си му най-добриятъ приятелъ.

Б. Павловъ (д): И, както виждашъ, критикувамъ го, а много ваши приятели, които стоятъ тамъ (Сочи болшинството), макаръ да не сж му лични приятели, не смѣятъ да го критикуватъ. Тамъ е разликата между васъ и насъ.

Нѣкои негови приятели казватъ, че г. Рашко Маджаровъ билъ доловилъ момента, но се спяналъ, изпусналъ го и падналъ; най-после се билъ примирилъ и се съгласилъ. А нѣкои добавятъ — все отъ тая страна (Сочи болшинството) —

С. Савовъ (д. сг): Той ти е политически учителъ. Какво разправяшъ?

Б. Павловъ (д): . . . „Той бѣше правъ, но други излъзоха победители, тия, които въ този кабинетъ винаги сж побеждавали“.

Това сж констатациитъ, които се правятъ отъ хора, принадлежащи на тия срѣди (Сочи болшинството). Така ли е? Споредъ мене изглежда, че да. Мене ще ми бжде извънредно много приятно, ако г. Рашко Маджаровъ стане и каже: не! И защо: да?

Г. г. народни представители! За да обясня смисъла на тая оставка, ще ми позволите да привлѣча вашето просвѣтено внимание върху една друга доставка, тъкмо тая за която се казва, че била анулирана следъ като досието и бѣше поставено на разположение на трима бивши магистрати и единъ специалистъ по финансови въпроси.

Моятъ другаръ, който преди малко говори отъ трибуната, заяви, че той билъ искалъ преписката по тая доставка, но тя не му била дадена.

Министъръ Р. Маджаровъ: Едно недоразумение е станало. Той я поискалъ, но г. Генковъ го нѣмало.

Б. Павловъ (д): Азъ, обаче, дължа да отбележа за честта на Дирекцията на желѣзницитъ, че азъ вчера отидохъ при г. директора, и преписката ми бѣше поставена веднага на разположение.

С. Савовъ (д. сг): Ха, така кажи!

Б. Павловъ (д): Отъ г. Генковъ мене ми се дадохъ най-широки освѣтления.

Д. Даскаловъ (з. в): Да, но на мене не ми се дадохъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: По едно недоразумение.

Б. Павловъ (д): На дирекцията азъ дължа моитъ благодарности. Ако на Васъ, г. Даскаловъ, не сж Ви дали преписката, азъ мога да обясня защо е станало това, безъ да влизамъ въ ролята на защитникъ на г. министра на желѣзницитъ. Искамъ да кажа, че е станало една грѣшка, защото вчера къмъ 7 ч., когато азъ привършвахъ преписката, въпрѣки желанието ми да напусна кабинета на г. Генковъ, защото работното време минаваше, той ми каза, че мога да седя въ кабинета му докато искамъ и той да бжде на моето разположение, даде се заповѣдъ отъ г. директора до г. Генковъ, преписката да се занесе въ кѣщата на г. директора, защото ималъ нужда отъ нея. Допускамъ — пакъ безъ да влизамъ въ ролята на защитникъ на г. министра — че тая сутринъ преписката е била въ дома на г. директора.

Министъръ Р. Маджаровъ: Приготвяватъ се книгата за новия търгъ.

Б. Павловъ (д): Но, уважаемо Народно събрание! . . .

С. Савовъ (д. сг): Кажи „г. г. народни представители“. Това не е селско събрание. „Уважаемо Народно събрание!“

Д. Даскаловъ (з. в): Остави тия дребни работи, бе!

Б. Павловъ (д): Вие знаете какъвъ е този търгъ. Касаетъ се за една доставка на вагони. Доставка стана, обаче, по известни съображения, нѣкои искаха тая доставка да бжде анулирана. Като казвамъ нѣкои, азъ смѣтамъ тия, които сж поели задължението да правятъ не такива доставки, какъвато е тая.

Г. министърътъ на желѣзницитъ, за да отбие натиска, препраща преписката на една комисия отъ 3 касационни сѣдии и единъ финансистъ. Забележете, обаче, добре, че г-да касационнитъ сѣдии сж юристи. Тѣ ще се произнесатъ по правнитъ въпроси, безспорно, участвайки въ тая комисия, тѣ не действуватъ като заклети сѣдии. Тая уговорка азъ права, защото смѣтамъ, че е нужна, за да не бжде криво разбранъ. Тая комисия отъ споменатитъ четирима души е назначена устно отъ г. Рашко Маджаровъ. Каква е задачата на тая комисия, какъвъ е обектътъ на нейната работа — това отъ устното нареждане на г. Рашко Маджаровъ, отъ устната негова заповѣдъ не може да се види. Но то се вижда отъ друго мѣсто.

Въ самото мнение на тая комисия, въ началото на това мнение, азъ чета следното: (Чете) „Подписанитъ членове на комисията, назначена устно да се произнесе по редовността на търга за доставката“ на еди-що-си, „следъ като прегледахме трѣжнитъ книга и изслушахме сведенията, които съответнитъ по службата лица при Дирекцията на желѣзницитъ ни дадохъ“ — това подчертавамъ, то ще има значение после — „имаме честъ да ги представимъ“ и пр.

Значи, задачата на тая комисия е била да се произнесе по редовността на търга; значи, да се произнесе, отъ гледна точка на закона, по който се процедира, въ свръзка съ поемнитъ условия, дали всички формалности, изискуеми отъ закона и отъ тия поемни условия, сж изпълнени. И какво мислите вие? Какъ тая комисия отговаря на така прѣко поставения ѝ за разрешение въпросъ? Въ пунктъ 3 на нейното мнение, който пунктъ е озаглавенъ „По произвеждане на търга“, дословно се казва следното: (Чете) „Отъ формална страна намираме, че търгътъ е произведенъ съ спазване на предвидената за тая целъ въ закона за бюджета, отчетността и предприятията процедура и въ поемнитъ условия. Въ туй отношение комисията не констатира никакви нередовности“. Значи, търгътъ отъ гледна точка на закона — тъй както бѣ дадена задачата на тая комисия — е редовенъ.

Но, г. г. народни представители, който е участвувал във тръжна комисия — азъ искамъ да бъда извънредно много добросъвестенъ — знае, че подъ строгото спазване на формалноститѣ често пакти може да се крие най-големиятото престъпление. Това асѣ много често става. И много естествено. Дори азъ да бѣхъ натоваренъ да се произнесе въ свръзка съ единъ търгъ и то така, както е натоварена тая комисия — не говоря за тоя търгъ — мога да кажа, че търгътъ формално отговаря на изискванията на закона и на поемнитѣ условия, но съ огледъ известни работи, които забелязвамъ тамъ, мога и да препоръчамъ, търгътъ да не се утвърди. Представете си следното положение. Ако житото на пазара е 8 л., а се прави единъ търгъ за доставка на жито по 12 л., формалноститѣ сѣ напълно спазени, но азъ, който зная пазарната цена на житото, ще кажа — когато ми се иска мнението да се утвърди или не търгътъ — следното: формалноститѣ сѣ спазени, но нѣма да го утвърдите, защото прикрива едно мошенничество. Но случаятъ, за който говоря, не е такъвъ.

Така или иначе, въ своето заключение същата тая комисия, за която е речъ, отваря една вратичка.

С. Савовъ (д. сг): Ще трѣбва да стажуващъ при тръжната комисия въ Софийското данъчно управление.

Б. Павловъ (д): Вие не ме учете къде да стажувамъ.

С. Савовъ (д. сг): Какъ така приказвашъ тия работи, като единъ ученикъ!

С. Кърловъ (з. в): Законътъ е ясенъ.

Д. Каранешевъ (д): (Къмъ С. Савовъ) А ти какво разбирашъ? Постоянно вдигашъ шумъ. Ти трѣбва да уважаващъ Народното събрание още повече, че си квесторъ.

Б. Павловъ (д): Комисията, обаче, въ своето заключение отваря една врата. Но тамъ, въ п. 6 отъ заключението, се казва: (Чете) „При така констатиранитѣ дефекти въ произвеждането на търга и съ огледъ на другитѣ съображения, засѣгащи размѣритѣ на добититѣ на търга цени, на Васъ, г. министре, и на Министерския съветъ предстои да се произнесете доколко този търгъ отговаря на интереситѣ на фиска и, следователно, доколко може да бѣде утвърденъ или не. На всѣки случай, ако се сѣди по даннитѣ, които ни дава офертата на Севелиано, макаръ и нередовна, заедно съ обясненията къмъ нея, би могло съ голѣма вѣроятност да се предполага, че произвеждането на единъ новъ търгъ за същата доставка не би било безъ полза за държавното съкровище.“ Азъ съмъ длъженъ да цитирамъ и тая част отъ заключението.

Но, г. г. народни представители, възъ основа на какво тая комисия дава това заключение или отваря една врата не за анулирането на търга, не, това е извънредно погрѣшно да се мисли. Г. министре! Вие, който сте компетентенъ, или Вашитѣ компетентни органи въ връзка съ ценитѣ — най-после Ви обръщаме вниманието на този фактъ — на офертата на Севелиано, имайте предъ видъ ценитѣ, които Ви се даватъ и преценете дали не можете при единъ новъ търгъ да получите едни по-ниски цени. Нищо друго.

Уважаемо Народно събрание! Азъ дължа да спомена и мнението на комисията. Юриститѣ въ тая комисия, заедно съ г. Божиловъ, се мъчатъ да бждатъ техници; тѣ се спиратъ на единъ въпросъ не отъ тѣхна компетентност и, така или иначе, тѣ го слагатъ. Въ самото начало на това заключение се казва, че тѣ сѣ имали предъ видъ и мнението на службитѣ въ дирекцията. И азъ, четейки най-напредъ това заключение, смѣтахъ, че мнението на службитѣ въ дирекцията е било съ огледъ именно на тая оферта на Севелиано — за която после ще кажа нѣколко думи — че може да се получатъ и по-ниски цени. Но какво бѣше моето учудване, когато менъ ми се заяви — и това не е тайна, отъ самата преписка се вижда — че дирекцията смѣта, какво по-ниски цени нѣма да се получатъ! Но преди да се спра на това, искамъ да привлѣча вашето внимание върху друго нѣщо. Съ какви въпроси се занимава тая комисия отъ юристи? Преди всичко тая комисия казва: „За тая доставка на вагони се предвиждатъ съгласно плана на Ренулъ 98 милиона лева, а доставката е възлѣзла на 127.000.000 лева, ergo — дадено е за доставката повече, отколкото сте могли да разполагате. Върху тоя въпросъ комисията, която е утвърждавала търга, и другата техническа комисия, която се е занимавала съ тоя търгъ, преди

съ него да се е занимавала комисията отъ юристи, се е спрѣла . . .

В. Кознички (нац. л): Той е другъ търгъ.

Б. Павловъ (д): Моля Ви се, азъ не говоря по законопроекта, а за доставката на вагони.

В. Кознички (нац. л): Това искамъ да се уясни.

Б. Павловъ (д): Тая комисия казва: „Що се касае до разликата отъ 30.000.000 л. тая сума ще бѣде изплатена отъ идущия бюджетъ.“ Забележете това добре, г. г. народни представители, защото това е свързано съ самата резолюция на г. министра, който унищожава търга.

Комисията отъ юристи, като се спира на този въпросъ и го счита, така да се каже, като единъ въпросъ, който трѣбва да се има предъ видъ при утвърждаването на търга, казва: „Начинътъ на плащането, усвоенъ отъ комисията, е редовенъ, той не е въ противоречие съ законитѣ на страната“. Но г. г. юриститѣ казватъ още: „Доставката трѣбваше да стане на серии, а не на групи“. И веднага бързатъ да добавятъ: „Вѣрно, поемнитѣ условия предвиждатъ доставка на групи“. Е, щомъ поемнитѣ условия предвиждатъ доставка на групи, щомъ като е станала доставката на групи, трѣбваше де се заключи, че търгътъ е редовенъ. Но комисията като че ли иска да каже: направете идущия търгъ по серии.

Г. г. народни представители! Безъ да искамъ да обиждамъ г. г. юриститѣ, но дотогава, докогато тѣ не сѣ получили освѣтление, тѣ не сѣ могли да знаятъ какво значи „групи“, какво значи „серии“ въ случая. Този въпросъ и за менъ не бѣше ясенъ. Азъ трѣбваше да искамъ освѣтление отъ г-да техницитѣ въ министерството.

С. Савовъ (д. сг): И отъ доставчицитѣ.

Б. Павловъ (д. сг): Съ тѣхъ Вашитѣ приятели иматъ работа, азъ нѣмамъ работа съ доставчици. — Какво ми се каза въ министерството? Преди всичко, за да разберете какво значи „групи“ и „серии“, трѣбва да ви кажа, какъвъ е билъ предметътъ на доставката. Тамъ доставкитѣ сѣ раздѣлени на три групи. Въ първата група влизатъ три първокласни и второкласни 4-осни вагони; 4 фургона 4-осни и 14 трикласни 4-осни вагони. Въ втората група влизатъ 42 третокласни вагони 2-осни и 42 фургона 2-осни. Въ третата група влизатъ така нареченитѣ товарни вагони. Доставката е станала по следния начинъ — на групи така, както ви ги споменахъ. Сждитѣ казватъ: не, доставката трѣбваше да бѣде по серии, именно да се каже: първа серия — 3 първо и второкласни 4-осни вагони, втората серия — 4 фургона 4-осни и т. н.

С. Савовъ (д. сг): Значи да се измѣнятъ поемнитѣ условия.

Б. Павловъ (д): Искатъ, безспорно, да имаме други поемни условия.

С. Савовъ (д. сг): Така кажи!

Б. Павловъ (д): Независимо отъ това, както видѣхте, г. г. народни представители, отъ цитата, който направихъ, въ заключителната частъ на постановлението това не се казва. Въ тази частъ г-да сждитѣ се базиратъ на офертата на Севелиано. Азъ се заинтересувахъ да видя, каква е тая оферта. Позволете ми да кажа, не искамъ да обиждамъ г. Севелиано, но това не е оферта, това е подитровка. И правилно тръжната комисия навремето я е смѣтнала за нередовна; за нередовна я е смѣтнала и комисията на юриститѣ. Е добре, ако тая оферта е била нередовна, може ли да служи за база, че идущиятъ търгъ може да даде по-износни цени? Може ли? Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че не може. Защото, независимо отъ схващанията ми по този въпросъ, по който не съмъ компетентенъ, азъ се обрънахъ къмъ г-да техницитѣ въ дирекцията при министерството, тъйкато тѣзи, които поставиха на моето разположение преписката, и азъ ги питахъ: мога ли да се освѣтля отъ васъ, г. г. техници, дали тази оферта на Севелиано може да послужи за такава база, каквато ми се даде? Мене ми се каза: „Ние повикахме тукъ представителя на Севелиано, следъ като стана търга, преди още да отиде въ разни комисии, и поискахме отъ него да каже ще даде ли той — Севелиано — за съшитѣ вагони тѣзи цени, които сѣ полу-

чени на търга. Той имъ отговорилъ: „Условията сж измѣнени, не тия, а още по-низки цени мога да дамъ“.

С. Савовъ (д. сг): То е още въпросъ.

Б. Павловъ (д): Е добре, както виждате тъкмо този или тѣзи, които трѣбваше да се занимаватъ, министърътъ или Министерскиятъ съветъ, както казва заключението на вѣщитѣ лица, трѣбваше да разрешатъ въпроса.

Но, г. г. народни представители! Азъ ви споменахъ за мнението на техницитѣ въ вашето министерство. Следъ получаване мнението на комисията отъ юристи, директорътъ на желѣзницитѣ, г. Божковъ, пише следното върху писмото на председателя на комисията, г. Карагѣзовъ, съ което се праща това мнение: (Чете) „Г. министре!“ — чета ви го буквално — „азъ не съмъ съгласенъ нито съ едно отъ заключенията на назначенитѣ отъ Васъ лица, за да се произнесатъ по търга за доставка на пѣтишки и сточни вагони. Ако желаете, азъ мога да Ви дамъ и по-подробни основания за това. София 25 май 1929 г. Главенъ директоръ Божковъ“. Това е написано въ сѣщия день, въ който е писано писмото на комисията отъ юриститѣ.

По формалния въпросъ юриститѣ се произнесоха: търгътъ е редовенъ и пр. По техническиятъ въпросъ г. Божковъ казва: „Азъ не съмъ съгласенъ съ мнението на юриститѣ по въпроси, които не сж отъ тѣхна компетенция; питайте ме мене, азъ ще ви дамъ своитѣ обяснения“.

Какво става следъ всичко това? Министърътъ на желѣзницитѣ, г. Рашко Маджаровъ, пише резолюция, че се анулира търгътъ, защото доставката възлѣзла на 127 милиона лева, а споредъ плана на г. Ренулъ, г. министърътъ за сѣщитѣ локомотиви и вагони разполагалъ съ 98 милиона лева. Ще ме прости г. министърътъ на желѣзницитѣ, азъ съмъ билъ неговъ ученикъ, но азъ дълго време се чудихъ на тази резолюция. И си казвамъ: кога дойде това съображение? То бѣше ли съображение, когато се произвеждаше търгътъ? То бѣше ли съображение на г. министра, когато тръжната преписка се изпращаше на техническата комисия и после на комисията отъ юриститѣ? Безспорно, не. Това съображение дойде късно. Ако то съществуваше, министърътъ на желѣзницитѣ г. Рашко Маджаровъ нѣмаше защо — позволете ми този изразъ — да играе на комисии. Чисто и просто, той трѣбваше да пише отъ самото начало: не утвърждавамъ търга, защото доставката възлѣзла на 127 милиона.

С. Савовъ (д. сг): Тѣй ти е казано да приказвашъ.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Каква е девизната цена въ помѣнитѣ условия?

Б. Павловъ (д): Не мога да Ви кажа.

В. Кознички (нац. л): Това е важно.

Б. Павловъ (д): Това, което е важно, азъ го казахъ.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): То е много важно, но не по тѣзи съображения, по които мислите Вие, г. Кознички. Сигурно девизътъ е надъ 98 милиона лева.

С. Савовъ (д. сг): (Къмъ Борисъ Павловъ) Душата на доставчика разправяшъ ти тукъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Савовъ! Оставете оратора да говори.

С. Савовъ (д. сг): (Възражава нѣщо).

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Савовъ! Моля Ви се, не прекъсвайте.

Председателстваващъ В. Димчевъ: Нѣмате думата, г. Савовъ.

Б. Павловъ (д): Г. Рашко Маджаровъ бѣше заявилъ нѣкъде — азъ го чухъ — че постѣпилъ така, защото 30-тѣ милиона лева въ повече ще трѣбва да се платятъ отъ бюджета за идущата година, а той билъ старъ парламентаристъ и не могълъ да ангажира срѣдствата на единъ бюджетъ, който още не знае какъвъ ще бѣде.

Г. г. народни представители! Азъ допускамъ, че това съображение може да се изнесе, може и да се защитава,

но то е въ противоречие — нека министърътъ на желѣзницитѣ г. Маджаровъ ми позволи този изразъ — тъкмо съ оная теория, която той защитава въ свръзка съ неговия законопроектъ за желѣзницитѣ. Тамъ г. Маджаровъ е другъ, тамъ той не е строгиятъ парламентаристъ, защото нуждитѣ на желѣзнопѣтното дѣло, нуждитѣ на онова ведомство, което той управлява, сж били други. И затова съ своя законопроектъ той ангажира срѣдства на държавата не въ размѣръ на 30 милиона лева, а срѣдствата ѝ за цѣли три години. Тамъ тази теория я нѣма и, безспорно, не може да я има. Азъ смѣтамъ, че г. Рашко Маджаровъ въ оная теория, която той поддържа въ свръзка съ законопроекта на желѣзницитѣ, е не само по-правъ отъ гледна точка на неговитѣ разбирания, но и по-искренъ. Другото заключение — позволете ми — нѣма да направя.

Това сж фактитѣ. Не искамъ да се простирамъ въ подробности и възъ основа на тѣхъ да си правя хилядитѣ заключения. Но азъ веднага слагамъ въпроса: имаме ли ние задължения, съ огледъ на начина, по който се процедираше досега, да правимъ доставки отъ опредѣлени лица? Азъ не говоря за вмѣшательства, непочиващи на никакво основание; азъ говоря за задължения. По тоя въпросъ, безспорно, ние трѣбва да бѣдемъ освѣтлени. Но азъ веднага трѣбва да добавя, съ огледъ на всичко това, което става, което зная и което излагамъ, че такива задължения има. И затова се анулира тази доставка, за която азъ ви приказвамъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Абсолютно е невѣрно, че анулирането на доставката на вагонитѣ е станало поради нѣкакви задължения.

Декларирамъ, че такива задължения нѣма.

Д-ръ Х. Орашковъ (д): Въобще?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Абсолютно е невѣрно.

Б. Павловъ (д): Когато говоря за тѣзи задължения, азъ искамъ да подчертая, че българскиятъ Парламентъ не знае за такива задължения.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да, и ги нѣма.

Б. Павловъ (д): ... че българскиятъ Парламентъ не е упълномощилъ нито по единъ, нито по другъ начинъ органитѣ на изпълнителната властъ да поематъ такива задължения.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Казахъ Ви, че нѣма такива задължения.

Б. Павловъ (д): Обяснете тогава, защо бѣше министерската криза?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: А-а-а! Тамъ е въпросътъ за тебе, не е въ вагонитѣ. Това Ви интересува. Лъжете се пакъ. Продължавайте.

Б. Павловъ (д): Изглежда, че тогава въ Министерския съветъ не сте имали съ какво да се занимавате, та е трѣбвало да се занимавате съ кризи. Ако е така — извинете ме, г-да, — нека се каже, Народното събрание ще тегли надлежнитѣ заключения.

С. Савовъ (д. сг): Ще бламираме правителството!

Д. Каранешевъ (д): Тя е семейна работа на Сговора.

Б. Павловъ (д): За менъ, съ огледъ на тѣзи задължения, става тази доставка, която вие ще трѣбва да гласувате сега съ законъ.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че Народното събрание трѣбва да бѣде освѣтлено. Г. Ляпчевъ говори, нека заговори и г. министърътъ на желѣзницитѣ. И азъ мисля, че българското Народно събрание, ако знае задълженията, които така или иначе, право или криво, българското правителство е поело, то Народното събрание ще знае да защити и него, и интереситѣ на българския народъ.

С. Савовъ (д. сг): Какъвъ си защитникъ ти на Демократическия сговоръ!

Б. Павловъ (д): Но когато се повдигатъ въпроси отъ такава важностъ, когато се иска вотъ отъ българското На-

родно събрание, вотъ съ който се ангажиратъ 120 милиона лева на държавата, то не може да бѣде въ неведение и въ тъмнина. Даже азъ смѣтамъ, че вашиятъ вотъ, дори ако бѣде изтрѣгнатъ въ това неведение и въ тази тъмнина, той не освобождава никого отъ отговорностъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Никакво неведение, никаква тъмнина; всичко е предъ очитъ ви. Съжалявамъ, че Вие, който декларираше тукъ, че всичко Ви се дава и всичко виждате, можете да имате тази смѣлостъ да говорите за неведение и тъмнина. Вие, г. Павловъ, критикувайки анулирания търгъ, вадѣхте заключение, че подъ всички форми може да има нѣкакво съдържание, което не допуска да се утвърди единъ търгъ. Ако, напр., се знае, че житото е 8 л., а на търга се предлага 12 л., търгътъ не може да се утвърди. Обаче Вие не заставахте на тази база, правилна, разумна, която е заставила правителството да иска отъ Народното събрание одобрението на доставката за релситѣ. Това вастъ не Ви интересува, а това е, което трѣбва да Ви интересува. Ако вземете предъ видъ съществуващия стоманенъ картелъ, който тъй добре е описанъ въ списанието „Фолкс-виртсшафтъ“, за което често пѣти ни споменава г. Януловъ, защото и той пишелъ тамъ; ако вземете предъ видъ това, което пише пѣрвостепенниятъ професоръ Резингъ отъ Берлинския университетъ за този картелъ, и, ако вземете предъ видъ ценитѣ, по които чрезъ търгъ картелътъ искаше да достави релситѣ за Дирекцията на бѣжанцитѣ, и понеже Дирекцията по настаняването на бѣжанцитѣ влѣзе въ прѣко съгласие съ картела, ги достави съ една английска лира поевтино за тонъ — тогава ще Ви стане ясно защо Главната дирекция на желѣзницитѣ постѣпва по този начинъ и нѣма да си хабите силитѣ и енергията въ схоластика и въ една съвсемъ празна диалектика, каквато вършите, като твърдите, напр., че било нередовно да се вземе въ предъ видъ офертата на Севелиано, а не говорите дали това е разумно и въ интереса на държавата. Ето кѣде е въпросътъ, но продължавайте сега.

Д. Бърговъ (д): Когато се врачува, така е.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да, така е.

Б. Павловъ (д): Азъ ще се върна и почна отъ тамъ, кѣдето Вие свършвате, г. министъръ-председателю.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Трѣбва да се спирамъ на всѣка Ваша фраза да Ви поправамъ.

Б. Павловъ (д): Г. министъръ-председателътъ говори за схоластика. За доставката, която ще трѣбва да гласуваме, г. министъръ-председателътъ, който се базира на единъ авторитетъ, но не за този случай, казва: „Какъ да не утвърдите тая доставка? Ами вие въ никой случай не можете да получите по-низки цени, защото има картелъ“.

С. Яневъ (с. д): Това е едно предположение.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Дали е предположение, съмъ го изпиталъ на гърба си.

Б. Павловъ (д): Има картелъ, но той не изключва състезанията.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ вастъ не мога да ви убѣдя.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Защо по доброволно съгласие ще се намѣри доставчикъ да ви достави релситѣ съ една лира по-малко за тонъ, а при редовенъ търгъ този доставчикъ стои настрана? При редовно състезание този доставчикъ изключенъ ли е?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не разбирате. Вие трѣбва да знаете условията, при които е създаденъ този картелъ.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Знаемъ ги.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ако ги знаете, че Вие е ясно по коя причина единъ доставчикъ отъ картела не може да конкурира. За всѣка една група производители, които участвуватъ въ този картелъ — а въ него сѣ всички, които произвеждатъ релси — е предоставена

известна страна да алиментиратъ, а всички други, които се явятъ на търгъ, се явяватъ само рго totum.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): За картела, така е.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Чакай, г. Орошаковъ, ти само плуваши по въздуха, не изучавашъ работата.

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Не плувамъ по въздуха.

С. Савовъ (д. сг): Безъ крила плува!

Д-ръ Х. Орошаковъ (д): Въ общината ние доставяме всѣки денъ релси.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Чакайте, недейте крещѣ, ще има да скачате още.

Б. Павловъ (д): Като внасяте още такива законопроекта, разбира се, ще има да скачаме.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Всѣки единъ картелиранъ производителъ на релси намира смѣтка и икономия въ своитѣ разходи, ако желѣзнопѣтнитѣ администрации сѣ директни негови клиенти. Когато тѣ сѣ негови директни клиенти, както е посочено и въ мотивитѣ, тогава доставкитѣ ставатъ по-изгодно. Защо? Защото една фирма, която произвежда релси, при доставки чрезъ търгове прави неимовѣрно голѣми разходи за своя представителъ и пр. За да могатъ да се избѣгнатъ всички тия разходи, фирмитѣ иматъ два начина на действие. Единиятъ е чрезъ търгове, на които се явяватъ опредѣленитѣ групи производители отъ картела. Другиятъ начинъ е, когато желѣзнопѣтната администрация се отнесе директно къмъ единъ производителъ на релси. Въ странитѣ, кѣдето се произвеждатъ релси и кѣдето се знае до стотинка каква е костюмната цена на релситѣ, желѣзнопѣтнитѣ администрации се алиментиратъ направо отъ производителитѣ на релси, а не чрезъ търгове, които увеличаватъ разходитѣ на производителитѣ на релситѣ. Така е, г. Павловъ, ако си зададете трудъ да изучите този въпросъ. Г. Януловъ, който оонча науката и правдата, за която често пѣти тукъ ни говори, бихъ го помолилъ да прѣлистни това списание, което е сериозно, и да види какво се пише за този картелъ. Обичамъ да вѣрвамъ, че г. Януловъ ще вземе думата и ще ви обясни, че този картелъ и търгъ сѣ две несъвмѣстимости.

С. Яневъ (с. д): По срѣдата има закони, по които се управлява страната.

И. Януловъ (с. д): Законитѣ на царството.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ ще дойда до законитѣ. Законитѣ сѣ създадени по разумъ, за да защитаватъ интереситѣ на държавата, когато действува като частно предприятие или учреждение, и да защитятъ интереситѣ на обществото, на гражданитѣ, когато държавата действува като публична властъ, но законитѣ не сѣ създадени, за да правятъ пакости. И когато съзремъ, по здравъ смисълъ, че има закони, които не отговарятъ на времето.

С. Яневъ (с. д): Измѣнете ги.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моля Ви се. Ама какво правимъ ние? Ние ви внасяме единъ законопроектъ, съ който искаме да ви дадемъ възможностъ на вастъ, които искате умишлено да останете въ неведение, да си отворите хубаво очитѣ и да видите, че нѣма никакви тайни. Заповѣдайте сега, критикувайте. Обаче, преди да приказвате, трѣбва да видите всичко.

С. Савовъ (д. сг): Да не остане като конь съ зелени очила, предъ когото турятъ слама, вмѣсто сѣно!

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Г. министъръ-председателътъ съ всичкитѣ аргументи, които даде, искаше да ни каже: „Ще гласувате законопроекта, защото единъ търгъ, какъвто предвиждатъ законитѣ въ страната, би далъ по-висока цена, защото има картелъ“. Че картелъ има — има, по тоя въпросъ споръ нѣма. Че картелътъ не изключва състезанието и по тоя въпросъ споръ нѣма. Но азъ питамъ г. министра: ако за тая доставка, одобрението

на която се иска, има картелъ, за другата доставка, която г. министърът на железниците анулира, картелъ нѣма ли?

Министър-председател А. Ляпчевъ: За коя?

Б. Павловъ (д): За локомотивитѣ.

Министър Р. Маджаровъ: Не.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Азъ картелъ за локомотиви и вагони не знамъ.

Б. Павловъ (д): Има едри индустриалци, които преди три години излъзнаха отъ общия локомотивенъ картелъ. Разучете работата.

Министър Р. Маджаровъ: Нѣмамъ нужда.

Б. Павловъ (д): Когато нѣмате нужда, защо е тогава тоя търгъ? Нали и за вагонитѣ и локомотивитѣ има картелъ, нали оная доставка е за 127 милиона лева, а тази е за 120 милиона лева? И защо най-после търгътъ бѣ анулиранъ съ резолюция да бѣде произведенъ новъ търгъ — търгъ при картелъ, г-да!

Д. Даскаловъ (з. в): Може би по доброволно съгласие ще се отдаде и тая доставка.

Б. Павловъ (д): Азъ другояче си обяснявамъ тая резолюция. Тая резолюция е съ огледъ на сега действащитѣ закони въ страната. Тая резолюция ще стане безпредметна, когато влѣзе въ сила новиятъ законъ за уредба на железницитѣ. По новия законъ доставкитѣ ще ставатъ и по доброволно съгласие.

Д. Даскаловъ (з. в): Тя е станала вече.

Б. Павловъ (д): Министърътъ на железницитѣ ще има право да утвърждава търгове за доставки по доброволно спазаряване. Ето смисълътъ на резолюцията, ето смисълътъ на новия търгъ въ кавички, който има да става.

Д. Даскаловъ (з. в): Преди да бѣде анулиранъ тоя търгъ, доставката е отдадена.

Министър Р. Маджаровъ: Дълженъ съмъ да предупредя, че търгътъ още утре се насрочва. Това, което говорите, не е вѣрно. Азъ не съмъ отъ тия, които ще анулирамъ единъ договоръ, както смѣтате вие.

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Вотътъ на Народното събрание, споредъ моето дълбоко разбиране, даденъ въ неведение, даденъ въ тъмнина на ония въпроси, които слагамъ предъ васъ, не освобождава отъ отговорност. Но, независимо отъ отговорноститѣ на тия, които ги иматъ, когато давате вашия вотъ, когато гласувате, ще трѣбва надъ тия отговорности да поставите по-високо интереситѣ на българския народъ.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Да, именно тия интереси поставяме.

Б. Павловъ (д): Парламентарната група на Демократическата партия, отъ името на която приказвамъ, защитавайки тия интереси и служейки на тия интереси, нѣма да гласува за тоя законопроектъ.

Председателствуващ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Сотиръ Яневъ.

С. Яневъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Разискванията по тоя законопроектъ станаха доста интересни следъ цѣлата онази материя, която засегна г. Павловъ. Тѣ станаха още по-интересни следъ преканятия, които направи г. министър-председателътъ, въ които преканятия собствено се прозиратъ много отъ мотивитѣ, неписани въ мотивитѣ на г. Рашко Маджаровъ къмъ този законопроектъ. Несъмнено, за да се внесе единъ такъвъ законопроектъ, съ който се разрешава доставката по доброволно съгласие на релси и дребни железнопътни материали за нуждитѣ на Главната дирекция на железницитѣ, мѣродавенъ е билъ интересътъ на българското железнопътни стопанство, нуждата да се по-

пълни инвентарътъ на българскитѣ държани железници. И предположението е, че отговорниятъ министъръ на железницитѣ познава тая нужда много по-добре, отколкото народнитѣ представители, които се интересуватъ само отъ формалната страна на въпроса, само когато бждатъ сезирани съ подобни въпроси или въ други случаи — когато единъ народенъ представителъ частно се интересува отъ единъ браншъ и иска да го проучи, да разбере неговитѣ нужди, за да има гледище по въпроситѣ, които ще бждатъ дебатирани въ Събранието.

Азъ заставамъ на гледището, че Министерството на железницитѣ, за да внесе единъ подобенъ законопроектъ, съ който иска отъ Народното събрание вотъ за доставката на тия материали, сигурно излиза отъ една реална нужда. Ние сме наклонни да вѣрваме, че доставката на тия материали трѣбва да стане, че това е въ интересъ на нашето железнопътни стопанство — за обновлението, за подобрието на инвентара, за нуждитѣ на новитѣ строежи въ това стопанство и т. н. Но като признаваме тая нужда, за насъ е отъ съществено значение да знаемъ, да бждемъ наясно, дали доставката на тия железнопътни материали ще бѣде съгласувана съ законитѣ въ страната, дали тя е правилна, защото това не е само единъ формаленъ въпросъ. Това е единъ въпросъ, който засѣга изобщо stabilitетата на държавата, тъй като само тогава, когато законитѣ на страната бждатъ спазвани, само тогава ние бихме могли да имаме едно правилно, едно редовно управление.

Първиятъ повдигнатъ въпросъ, г. г. народни представители, бѣше този: трѣбваше ли доставката на тия материали да бѣде извършена чрезъ търгъ, или трѣбваше да бѣде извършена по доброволно съгласие? Очевидно, г. министърътъ на железницитѣ е застаналъ на гледището, че тукъ нѣма мѣсто за търгъ. По кои съображения, това ние не можахме да разберемъ, не толкова отъ мотивитѣ къмъ този законопроектъ, приведени отъ г. министра на железницитѣ, колкото отъ обясненията, отъ тази малка реплика, която направи г. министър-председателътъ по поводъ говореното отъ г. Павлова, т. е., че въ подобни случаи произвеждането на търгове не е никаква гаранция за получаването на по-низки цени. Това бѣше тезата на г. министър-председателя. За да защити тая теза, че търговетѣ често пѣти даватъ много по-високи цени, отколкото доброволното съгласие, г. министър-председателътъ се позовава на авторитети. Но неговото мнение се основава главно на всеизвестния фактъ, че стоманената индустрия, индустрията за железнопътни материали въ Европа, е картелирана и, следователно, конкуренцията е почти изключена.

Г. г. народни представители! Този аргументъ, споредъ мене, е несериозенъ затова, защото търгътъ, който се предвижда по нашия законъ за бюджета, отчетността и предприятията, при всички случаи може би да не дава най-износнитѣ цени, но кога и за доставката на кои материали ще трѣбва да се произведе търгъ и кога и за кои не — на този въпросъ не може да се отговори съ доводитѣ, които употреби г. министър-председателътъ — съ огледъ на конкуренцията, съ огледъ на нѣкакви си възможности, които не сж сигурни — а на този въпросъ се отговаря отъ самия законъ за бюджета, отчетността и предприятията. А този законъ е категориченъ. Той точно определя кога трѣбва да се произвеждатъ търгове, кога доставки по доброволно съгласие. Тия случаи сж изчерпателно изброени въ закона за бюджета, отчетността и предприятията — глава XVI — отдѣлъ „Извършване предприятия по доброволно съгласие“. Думата е за чл. 156, който визира конкретно всички такива случаи.

Ако се справимъ съ постановлението на тоя членъ, ще видимъ, наистина, че конкретниятъ случай за доставката на тия материали не може да бѣде намѣренъ между случаитѣ, изброени въ чл. 156 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Следователно, отъ гледище на тоя специаленъ законъ да се предпочете доброволното съгласие предъ редовенъ търгъ, това е лично усмотрение на министра на железницитѣ, това е една теза, която се защитава не като се стои на гледището на закона, а се мотивира и подкрепя съ единъ аргументъ, който не е сигуренъ, който не е доказанъ, който не е аргументъ за всички — че единъ редовенъ търгъ въ този браншъ нѣма да даде износни цени. Така ние не можемъ да разсждаваме, нито можемъ да одобримъ този начинъ на действие.

Но, г. г. народни представители, ако ще трѣбва да се направи една доставка по доброволно споразумение — каквито доставки законътъ допуска по изключение — азъ

смѣтамъ, че и въ тоя случай не може да се действува произволно, не може да се действува случайно, не може да се измислюва процедура, мотивирайки се съ интереситѣ на държавата. Ако се застане на тая база и се допускатъ отклонения отъ закона, единъ министъръ въ единъ случай ще разбира интереситѣ на държавата по единъ начинъ, а въ другъ случай другъ министъръ ще ги разбира друго-яче. По сръдбата на тия разбирания, за да нѣма недоразумения, за да има еднаква практика, ще трѣбва да стои законътъ. Кое е държавенъ интересъ и кое не е — това е единъ много мъченъ въпросъ. Относително трудно е да се каже, кое е въ интересъ на държавата и кое не е. Но безспорно е едно — че ние сме длъжни да се подчиняваме на постановленията на закона, който само е арбитърътъ въ нашитѣ спорове върху интереса на държавата, при презумпцията, че тоя интересъ ще бѣде най-добре спазенъ, когато се спазва законътъ. А въ дадения случай законътъ не е спазенъ. Не е спазенъ дори ако се погледне на тая доставка като такава, която се подвежда къмъ групата на доставкитѣ по доброволно съгласие, тъй като въ закона за бюджета, отчетността и предприятията изрично се гори, че тогава, когато ще бѣде извършена една доставка по доброволно съгласие, пакъ има задължение да се направи допитване, да се направятъ проучвания, да бѣдатъ сезирани повече доставчици — а не само единъ доставчикъ — за да се получи най-износната цена. И наистина, въ чл. 160 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията изрично се казва: (Чете) „Комисията, която отдава предприятието по доброволно съгласие, влиза въ устно или писмено споразумение съ нѣколко предприемачи“ — подчертавамъ тия думи — „и уговаря най-износнитѣ за съкровището условия“.

Г. г. народни представители! Въ настоящия случай нѣмаме уговаряне съ нѣколко предприемачи, респективно доставчици, а имаме чисто и просто преговори съ една единичка фирма — тая, съ която е сключенъ договорътъ за доставка по доброволно споразумение, именно, анонимното дружество Контураръ Сидерюржикъ дьо Франсъ. Това се признава и въ мотивитѣ къмъ законопроекта. Това е видно така също и отъ протокола на комисията, назначена да влѣзе въ преговори съ тоя доставчикъ. Въ първата часть на този протоколъ е казано: (Чете) „... въ изпълнение заповѣдта на г. министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ № 2440 отъ 1 май т. г., влѣзохме въ преговори съ представителя на Контураръ Сидерюржикъ дьо Франсъ — фирмата Давидъ Семахъ и С-ие, действающъ по пълномощие отъ 30 декемврий 1928 г., за уговаряне условията за извършване доставка на 14.222 тона релси, 3.215 тона накладки и подложки и 941.4 тона дребни желѣзнопътни материали“.

Г. г. народни представители! Видно е, че тая комисия не е действувала съгласно чл. 160 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Тя влиза въ преговори съ една единствена фирма. Въ изучаването на условията тя изключва всѣкаквъ контактъ съ други евентуални конкурентни фирми и въ изпълнение на една поръчка, строго опредѣлена отъ министра на желѣзницитѣ, ...

Д. Даскаловъ (з. в): И фиксирана даже.

С. Яневъ (с. д): Да, тя е фиксирана, тя е опредѣлена. — ... комисията не се занимава съ други предложения, освенъ съ предложението, направено отъ тази фирма.

Е добре, правилно ли е това? Спазенъ ли е законътъ въ дадения случай? Азъ не зная дали това може да бѣде наречено софистика, но смѣтамъ, че туй е правилното гледане на въпроса, тъй, както той е въ действителностъ, тъй, както той е отразенъ въ този протоколъ, тъй, както като въ огледало сѣ дадени въ него всички действия по тая сдѣлка на Министерството на желѣзницитѣ.

И. Янулевъ (с. д): И както може да се гледа въ Народното събрание.

С. Яневъ (с. д): Г. г. народни представители! Дребна подробностъ ли е това — да се влиза въ контактъ съ нѣколко доставчици? — Или ще трѣбва да смѣтнемъ за съвсемъ легално, за съвсемъ естествено и отъ гледище на процедура, и отъ гледище на интересъ на държавата, да се преговаря само съ една единствена фирма, подъ претекстъ, че по преценката на Министерството на желѣзницитѣ, по преценката на една комисия, тая фирма дава сравнително износни цени за своята доставка? Като отговоримъ отри-

цателно на тоя въпросъ, като смѣтаме, че това е неправилно отъ гледище на закона — и туй е единъ аргументъ за насъ, за да се противопоставимъ на тоя начинъ на действие и да не одобримъ начина, по който процедира г. министърътъ на желѣзницитѣ — другия въпросъ, дали интересътъ на държавата е спазенъ, когато говоримъ конкретно за ценитѣ, ще го решимъ съ огледъ на фактитѣ, които не сѣмъ точно такива, каквито сѣмъ изложени въ мотивитѣ къмъ законопроекта и каквито се опита за ги представи и г. министър-председателятъ, говорейки за концентрацията на индустрията, позовавайки се на проф. Резингъ и на други капацитети, които познаватъ въобще индустриалното развитие на Европа и условията на пазара.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че европейската метална индустрия е силно концентрирана, че сѣ образувани грамадни трѣстове, които диктуватъ ценитѣ. По това споръ не може да има. Вѣрно е, че до голѣма степенъ тия голѣми капиталистически организации въ Европа диктуватъ ценитѣ и конкуренцията е сведена до едни малки възможности. Но да се поддържа, както поддържа г. министър-председателятъ, че всѣкаква конкуренция е изключена, смѣтамъ, че това е неправилно, то не отговаря на истината, защото може би концернътъ, съ който е сключена сдѣлката, да има надмощие на пазара въ Европа, но също така е вѣрно, че тоя концернъ не обхваща абсолютно всички индустрии и че все-таки една конкуренция е възможна.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Празна работа!

С. Яневъ (с. д): Не е празна работа, г. министре. — Често пѣти, при такива доставки, които обхващатъ много голѣми количества материали, количества, които струватъ много пари, тази конкуренция, колкото и да бѣде ограничена, може да даде по-благоприятни условия, отколкото се предполага и отколкото биха били условията, които може да се получатъ при директно преговаряне само съ една единствена фирма. Ето защо, азъ смѣтамъ, че е неправилно дето въ настоящия случай сѣ били изключени преговори съ каквато и да било друга фирма, а се е водилъ разговоръ само съ една единствена фирма. Аргументитѣ, които ни се даватъ, че ценитѣ, фиксирани за тази доставка, сѣ твърде изгодни — и за тая целъ ни се посочватъ примѣри съ доставки отъ страна на германската желѣзнопътна администрация, отъ страна на чехословашкитѣ желѣзници и пр. и пр. — сѣ аргументи, които не могатъ да освободятъ отъ отговорностъ или отъ съмнение наблюдателя, човѣка, който би желалъ да си състави едно мнение по тия въпроси, и, още повече, тѣ не могатъ да послужатъ на единъ народенъ представителъ да пренебрегне постановленията на специалния законъ да каже: изключителни сѣ били условията, министърътъ може да каже, че интереситѣ на държавата сѣ такива.

Азъ зная едно: че интереситѣ на държавата се защитаватъ само по установения отъ закона пътъ. И въ настоящия случай азъ смѣтамъ, че тия интереси на държавата щѣха да бѣдатъ защитени много по-добре, ако бѣше спазенъ законътъ, който е изриченъ. Ако ли на тоя законъ не се държи — защото и самиятъ министъръ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ г. Маджаровъ изрично говори въ своитѣ мотиви: „При единъ търгъ, какъвто трѣбваше да се състои, ако се следваха разпоредбитѣ на закона за бюджета, отчетността и предприятията, нѣма да се получатъ по-износни цени, при наличността на намалената конкуренция, вследствие участието на по-важнитѣ фирми-производители на желѣзнопътни материали въ трѣста „Ерма“ — ако въобще той е на мнение, ако въобще той е убеденъ, че законътъ въ дадения моментъ прѣчи, то въ таквъ случай азъ не зная защо се иска отъ насъ да се занимаваме съ тоя въпросъ? Нека той на своя отговорностъ да го разреши, но защо ни кара насъ, заедно съ него, да умаловажаваме значението на нашитѣ законни текстове, да отричаме специалния законъ и да снемеме отговорността му чрезъ единъ вотъ, по силата на който той ще каже: Народното събрание го реши. Народното събрание може да го реши; Народното събрание може да гласува това, което болшинството му смѣта, че е разумно, следвайки увѣренията на своя министъръ или на министър-председателя. Но на всѣки случай тоя начинъ на мислене и тоя начинъ на действие не ни обврзва насъ, не обврзва народнитѣ представители да следватъ логиката, която е употребена отъ министра на желѣзницитѣ, и практиката,

която се опитва да въвежда той чрез своя законопроект, който е предмет на разглеждане въ настоящето заседание.

По тия съображения, г. г. народни представители, азъ също така заявявамъ, отъ името на нашата парламентарна група, че ние не можемъ да гласуваме за законопроекта, и смѣтамъ, че тази практика, която се опитватъ тукъ да я прокаратъ въ последно време, е една практика погрѣшна; тя води къмъ рискове за интереситъ на държавата; тя може да постави въ опасностъ голѣми държавни парични интереси и заради това ние бихме били по-доволни, ако въ такива случаи се действува тъй, както законътъ повелява, вмѣсто да ни създаватъ една нова опасна практика, която носи отговорности и рискове за държавното съкровище.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представител г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Разглежданиятъ законопроектъ за доставка на релси за нуждитъ на нашето желѣзнопѣтно стопанство менъ се струва, че трѣбва да възбужда два въпроса: първо, е ли противъ интереситъ на страната подобниятъ начинъ на разглеждане доставки, интересувачи въ голѣмъ размѣръ интереситъ на тая страна, и, второ, въ право ли е Народното събрание по таквъ начинъ да следи и да контролира това, що става въ управлението на държавнитъ стопанства?

Споредъ мене, нѣма споръ, че Народното събрание е властно да упражнява тоя контролъ и да се произнася не само по тая, но по всички доставки, които засѣгатъ интереситъ на държавата. Народниятъ представител, който е дошелъ тукъ да защитава тия интереси, има върховния дългъ да упражнява своя върховенъ контролъ върху всичко туй, което става въ тая държава и което е свързано съ интереситъ и стотинкитъ на българския народъ. И ако ние треперимъ на стотинкитъ, когато разглеждаме бюджетитъ на държавата, толкова повече, г. г. народни представители, ние ще трѣбва да имаме туй право да надзѣрваме, да се произнасяме по въпроси, интересувачи въ голѣмъ размѣръ интереситъ на тая държава. Достатъчно е да сипомнимъ, че то се отнася до въпроси за отстъпване на държавни имущества на ползуване, временно или по-дълго, отъ интересъ голѣмъ, законодателятъ, Народното събрание, въ разнитъ закони, които е приело, е запазило своето право не само да контролира, но и да разрешава подобнитъ доставки, подобнитъ предприятия. Вие знаете, че, що се касае до използването, напр., на голѣмитъ държавни стопанства и имоти, каквито сѣ горитъ, и на голѣмитъ предприятия, само Народното събрание, само българскиятъ Парламентъ е въ състояние да се произнесе дали едно подобно предприятие, единъ държавенъ имотъ отъ голѣма стойностъ се използва правилно, въ интереса на страната, или не.

Ако българскиятъ Парламентъ е запазилъ за себе си правото да се произнася за доходността или не доходността на едно подобно предприятие, засѣгащо голѣми интереси, толкова повече българскиятъ Парламентъ има това право по отношение на предприятия отъ другъ родъ — по отношение на доставки отъ таквъ грамаденъ интересъ, като настоящата. Тѣй че въ никой случай ние не трѣбва да абдикираме отъ тия права. И ако ние сѣ закона за бюджета, отчетността и предприятията сме прехвърлили, сме делегирали тия права на изпълнителната властъ, тя да разпорежда съ бюджетнитъ сѣдства на държавата, то не е отъ съображение, за да не се занимаваме ние, но е отъ невъзможностъ Парламентътъ да се занимава съ всички дребни доставки. Но той винаги, когато пожелае, може да проконтролира една сѣлка, извършена отъ изпълнителната властъ, може да поиска да види какъ е извършена една доставка, може да иска да си каже думата. И, следователно, едно подобно законоположение, едно подобно сезиране на Парламента съ една доставка въ никой случай не може да се смѣтне, че е вънъ отъ работитъ на Парламента и че последниятъ, следователно, не може да се занимае съ него.

Ето защо азъ смѣтамъ, че първиятъ въпросъ, който се повдигна отъ нѣкои отъ преждеговоришитъ оратори — особено отъ г. Павловъ — какво Парламентътъ не билъ въ състояние и нѣмалъ право да се занимава съ утвърждаване или неутвърждаване на държавни доставки, ще трѣбва да смѣтнемъ, че е неправилно повдигнатъ, затуй защото Парламентътъ е властенъ да се занимае както съ

отдаването на държавни имоти въ експлоатация, тѣй и съ доставкитъ за нуждитъ на държавнитъ стопанства. И ако преди нѣколко дни съ законопроекта, който гласуваше на първо четене, възприехме принципа на автономия на желѣзницитъ, то бѣше не отъ съображение да лишимъ Парламента отъ правото на контролъ поради туй, че ние нѣмаме право да направимъ туй, че нѣмаме право на тоя контролъ, че нѣмаме право да се грижимъ за това стопанство отъ първа линия въ живота на нашата страна, а по-скоро отъ съображение, че това е въ интереса на самото предприятие, въ интереса на самото стопанство. Бавната парламентарна машина не е въ състояние при днешното развитие на тия стопанства да ги снабди съ най-необходимото, което тѣ трѣбва да иматъ всѣки моментъ, да сѣ гѣвкави, да могатъ по таквъ начинъ да се развиватъ, што наистина тѣ да не нѣсятъ вече щета на държавата, но да бѣдатъ доходни предприятия, да бѣдатъ като търговскитъ предприятия, да разчитатъ не само на обществената роля, която иматъ да играятъ за задоволяване нуждитъ на страната, но и да отговарятъ на известни търговски принципи, на известни принципи на рентабилностъ. По тия съображения, г. г. народни представители, ние бѣхме готови, тѣй да се каже, да делегираме частъ отъ нашитъ права на министра на желѣзницитъ, на изпълнителната властъ, на една дирекция, смѣтайки, че тѣзи хора иматъ нашето довѣрие, и че, като добри българи, снабдени съ тия особени, чрезвычайни права, ще могатъ добре да стопанисватъ това предприятие, това голѣмо наше стопанство, ще могатъ да го поставятъ въ положение да отговаря на нуждитъ на времето, на нуждитъ на деня, ще могатъ въ скоро време да издигнатъ това наше стопанство до онова положение, до което то трѣбва да бѣде, за да се получи отъ него не само полза за икономическото развитие на страната ни, но и да може това стопанство да има една рентабилностъ, за която се говори въ този законопроектъ.

Толкова повече трѣбва да бѣдемъ доволни, г. г. народни представители, че министърътъ на желѣзницитъ, вмѣсто да почака да влѣзе въ сила законътъ за автономията на желѣзницитъ и тогава да извърши тая доставка по доброволно съгласие, съгласно принципа, сложенъ въ законопроекта — че министърътъ на желѣзницитъ, че дирекцията може да извършва известни доставки по доброволно съгласие — той не е дочакалъ този моментъ, но иска предварително отъ Народното събрание да се произнесе по една крупна доставка, станала не по реда, който нашиятъ законъ за бюджета, отчетността и предприятията изисква.

Приемайки, прочее, че Народното събрание е властно не, но, изпълнявайки своя дългъ, има право да се произнесе върху тая голѣма доставка, остава, г. г. народни представители, да се спремъ на втория въпросъ: имаме ли ние основание да смѣтаме, че тая доставка е износна за интереситъ на държавата; имаме ли основание да смѣтаме, че можемъ съ този законъ да отѣмнимъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, който — всички признаваме — е вече доста остарѣлъ, създаденъ още преди 20 години, че е достатъчно изпреваренъ отъ времето и че непременно се налагатъ известни промѣни въ него? Вие знаете, преди 4—5 години се внесе единъ проектъ за измѣнене закона за бюджета, отчетността и предприятията, но, за голѣмо съжаление, остана тогава неприетъ; таквъ законопроектъ и днесъ още не се внася, може би поради претрупаностъ на министерството и на Парламента съ известни други работи. Но не можете да не се съгласите, че въ закона за бюджета, отчетността и предприятията има ненормалности, има анахронизми такива, че всичкитъ власти въ България сѣ намирали начини и сѣдства да го заобикалятъ, за да не спре държавната машина, особено що се касае до управлението и доброто стопанисване на държавнитъ стопанства. Азъ мога да ви цитирамъ нѣкои случаи, за да видите докъде отиватъ нашитъ власти и съ какви сѣдства си служатъ, за да заобикалятъ този законъ, който ги души и спѣва.

Въ едно държавно заемедѣлско стопанство за сезона трѣбва да се набавятъ редосѣлки, жетварки и пр. Жетвата зрѣе, обаче търговетъ, произвеждани единъ следъ другъ, не даватъ резултатъ. Изработватъ се поемни условия, обявяватъ се търговетъ, минава време. Явяватъ се на първия търгъ предприемачи, търгътъ не става; произвежда се втори търгъ и т. н. Времето за жетва приближава. И въ края на краищата разумнитъ стопани въ това държавно стопанство се принуждаватъ да правятъ — какво мислите? — заобикаляне на закона. Доставятъ жетварка,

но, понеже не могат да правят доставка за повече от 10.000 л. без търг, доставят жетварката без колелета; вземат само корпуса за 8.000 л.; след това доставят колелетата за 1000 л., а подарят туй доставят всички принадлежности, които са необходими.

Законът за бюджета, отчетността и предприятията в много отношения спъва развоя на нашите държавни стопанства. Ами защо ние в законопроекта за железниците предвиждаме това право на Дирекцията на железниците да си служи често пъти с доставки по доброволно съгласие? Защото, г. г. народни представители, на търговете, макар и за доставки в по-голям размер, поради нелоялната конкуренция, често пъти и поради едно сгрупиране, картелиране на хората, които участвуват в търговете, се добиват цени много по-големи от тези, които са на пазара. И не са рядки такива случаи. Г. министър-председателят ви спомни един случай миналата година, когато са доставяни релси за Дирекцията на българските железници. Тогава на търга била получена цена с 6—700 л. — една английска лира — повече на тон релси. В края на краищата Дирекцията на българските железници анулира този търг и извърши доставката по доброволно съгласие с 6—700 л. по-евтино на тона. Със закона за настаняване българските железници ние освободихме Дирекцията по настаняване българските железници от строгостите на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Сега, по същите съображения, ние освобождаваме Дирекцията на железниците от тези строгости на същия закон, които строгости, които ограничения са често пъти в ущърб на интересите на самото стопанство.

Д. Даскалов (з. в): Измънете това положение съ закон.

Р. Василев (д. сг): Г. г. народни представители! Наистина ние имаме не един случай — тези, които се интересуват от това, могат да го констатира в Дирекцията на железниците и в Дирекцията на благоустройството — имаме много случаи, когато министърът или респективните отговорни лица по свое усмотрение не утвърждават търгове, макар редовно произведени. Аз ще ви наведя за пример търга от миналата година за доставка на тръби от Министерството на благоустройството. Вие знаете, че този търг вдигна голям шум. На първия търг за доставка на тия тръби се добиха едни цени, на втория търг се добиха много по-ниски цени. Министърът, макар че търгът беше съвършено редовен, унищожи този търг, смътатки, че на следния търг ще се добият по-добри цени. Ако ние се придържаме само в буквата на закона, ако смътате, че щом един търг е произведен напълно редовно съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията, следва министърът да го утвърди, само и само за да каже: аз съм изпълнил наредбите на закона — това, г. г. народни представители, ще бъде ли добро стопанисване, добро запазване интересите на държавата?

Г. г. народни представители! Нашият закон за бюджета, отчетността и предприятията е създаден при онзи манталитет, който доминира и днес у нас, на недоверие към първите наши хора. Ние не вярваме в всички, които има да харчат обществени средства и туряме десет контроли, защото смътате, че ще се злоупотребява. Вие знаете, че през време на войната ние имаме тук, у нас, агенти на една велика нация, каквато е Германия. Нейните представители тук — военни и цивилни лица — бяха снабдени с неограничени пълномощия и с свобода на действие. Тъй можеше да харчат милиони и милиони, само защото са дали клетва, че ще служат честно на своето отечество и ще запазват интересите на своята държава. Съ никакъв търг няма да запазим интересите на държавата, ако наистина този манталитет на подозрение у нас продължава да съществува.

Няма ли добросъвестност в чиновника, няма ли добросъвестност в агента, в тая комисия, която ще приема офертите, които ще приема самите доставки и която може всекога да прикрие едно свое незаконно съ формулата, че търгът е редовен или нередовен, каквито и ограничения, каквито и строгости, г. г. народни представители, да предвидите в закона за бюджета, отчетността и предприятията, целта няма да бъде постигната. Имате ли, обаче, основание да смътате, че в България има напълно почтени хора, че тези, които стоят на министерските места, заслу-

жават нашето доверие и че те ще изпълняват дългата си почтена и ще запазят интересите на държавата, нека им дадем възможност да се изтръгнат от игрите на картелите, от тия игри, които често пъти правят всички тези, които участвуват в търговете, за да може по тия начини при произвеждането на търговете да се получи действителната пазарна стойност и да се запазят интересите на държавата.

Поради невъзможността да стават на време тия търгове службите често пъти страдат. Вие помните, миналата година пътническите вагони се лишиха от осветление поради недоставяне навреме на чорапчетата. Търговете не са били произведени навреме и фирмите не са изпълнили навреме доставките. Ако тия доставки бяха възложени на отговорни лица, бждете сигурни, че те, съзнавайки нуждите, времето и сезона, щяха да ги извършат своевременно и интересите на държавата в този случай щяха да бъдат запазени много по-добре, отколкото са каквито и да е търгове.

Но, г. г. народни представители, ние сме възприели системата на доброволните доставки, доставките чрез уговаряне. Остава контролът, който ние, като Народно събрание, ще упражним. Ние, като Народно събрание, трябва да бъдем доволни, че министърът на железниците, който имаше възможност без нашия контрол да извърши доставката, иска, щото Народното събрание не премълча да се произнесе. И трябва ние, Народното събрание, наистина да изпълним нашия дълг, да упражним този контрол. Намъ се предлага да се произнесем, в интереса на държавата ли е тая доставка или не?

Г. г. народни представители! Не съм аз компетентното лице, което може да каже, че това е в интереса на държавата. Наистина, всички сондажи са направени, за да бъдат запазени напълно интересите на нашите държавни железници, и ние всички имаме основание да вярваме на тия, които извършват тия сделки. В протокола за тази доставка аз виждам подписите на първите наши технически лица, на директора на железниците, на юрис-консулта и пр. Тази доставка е извършена въз основа на поемни условия, одобрени от тия технически лица. От сравненията, които се правят в мотивите на законопроекта, за цените при доставките, току-що извършени от разни фирми, се вижда, че Дирекцията на българските железници миналата година е доставила подобни материали по 5.218 л. тона, а по-рано и нашата Дирекция на железниците пак на тия цени е доставила релси от тия фирми. И щом приемем, че цифрите са такива, каквито са дадени в мотивите на законопроекта, не можем да не приемем, че интересите на държавата са запазени и да не искаме да се утвърди тази доставка.

Но ако има някои, които биха се усъмнили, законопроекта ще отиде в комисията, и там ще се поиска мнението на технически лица и тогава още повече ще се убедят, че наистина интересите на държавата са напълно запазени. Поради тия съображения, смътат, че Народното събрание е властно да се произнесе върху тази доставка, че това е негово право, че това е негов дълг, и поради туй, че интересите на държавните железници са напълно запазени, ние ще трябва да гласуваме за законопроекта.

Г. г. народни представители! Г. Павлов говори за търга, който е станал — и за който нямаме никакви данни — който търг министърът на железниците е властен да утвърди или да не утвърди по силата на закона за бюджета, отчетността и предприятията. Докато на един втори търг не се получат по-високи цени или докато не са заплашени интересите на държавата, ние не сме в състояние да си кажем думата, защото не сме ние лицата, компетентни да се произнасяме по това. Тъй че по този въпрос аз смътат, че не трябва да се говори, докато нямаме тези данни.

И. Янулов (с. д): Има закон.

Р. Василев (д. сг): Кой?

И. Янулов (с. д): Законът за бюджета, отчетността и предприятията не може да се отменя с никой друг закон.

Р. Василев (д. сг): За всички специални случаи законът дава право да се извършват доставки и по доброволно съгласие.

И. Януловъ (с. д): То е свършено друго.

Р. Василевъ (д. сг): Азъ ще ви припомня — това не е тайна — че нашитъ военни материали никога не сѣ били доставяни чрезъ търгове; и други доставки не сѣ ставали чрезъ търгове. Известни доставки никога не ставатъ чрезъ търгове.

И. Януловъ (с. д): Защо го внасяте тогава въ Камарата?

Р. Василевъ (д. сг): Ако г. министърътъ го е внесълъ, то е, за да се отворятъ, тъй да се каже, очитъ на всички, защото се шушука дали ще има търгове, или нѣма да има.

И. Януловъ (с. д): Щомъ Вие казахте, че сте некомпетентенъ, какво остава за другитъ?

Р. Василевъ (д. сг): Азъ имамъ въра на тия, които сѣ го предложили.

И. Януловъ (с. д): Законътъ се създава не за другитъ хора, а най-напредъ за насъ и за васъ.

Д. Каранешевъ (д): Тогава нѣма нужда отъ Народно събрание!

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ви казахъ и оде: ако бѣхте изправени предъ факта да се произнесете по отдаване на концесия експлоатацията на една държавна гора, не щѣхте ли всички да си кажете мнението по този въпросъ? А щѣхте ли всички вие да разберете, че е въ интереса на държавата или не е? Имаме ли ние довѣрие въ тия технически лица, които. . .

Б. Павловъ (д): Защо министърътъ не послуша техническитъ лица по анулирания търгъ?

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Защо е това жонгльорство на думи, г. Павловъ?

Б. Павловъ (д): Не е никакво жонгльорство на думи.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Не е сериозно,

Б. Павловъ (д): Кажете кое е сериозното, недейте го кри. Вѣрно е, че то е много сериозно. Изнесете да го чуемъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Много ясно го казахъ, но Васъ не мога да задоволя.

Р. Василевъ (д. сг): Щомъ г. министър-председателътъ Ви заяви, че нѣма нищо скрито, и г. министърътъ на желѣзницитъ Ви каза, че още утре се обявява новъ търгъ, трѣбва да престанатъ всички тия шушукания и подозрения, че задъ това има нѣщо скрито.

Азъ ще отида по-нататкъ, г. г. народни представители. Мога да се съглася, че когато се сключватъ голѣми държавни заеми, отъ тѣхъ може известна индустрия да бѣде фаворизирана, стига това да не е въ ущърбъ на интереситъ на държавата. Азъ мога да се съглася известни доставки да ставатъ, стига тѣ да бѣдатъ конкурентноспособни, тъй да се каже, стига тѣ да сѣ най-износни за държавното съкровище. Преди 4 години не бѣхме ли ние, които правѣхме уговарияния съ Чехската република и съ Полша, ако се не лѣжа, за доставката на локомотиви и други машини срещу наши тютюни?

Д. Даскаловъ (з. в): Откъде знаемъ, че сѣ най-износни? Ние нѣмаме офертитъ на другитъ фирми.

Р. Василевъ (д. сг): Не уговаряхме ли ние: ние ще приемемъ вашитъ локомотиви, но вие се съгласете да купите нашитъ тютюни. И не се ли съгласихме да приемемъ тѣхнитъ локомотиви? Държавитъ стипулиратъ, държавитъ уговарятъ помежду си.

Д. Даскаловъ (з. в): Ние трѣбва да имаме офертитъ на всички фирми, които сѣ вземали участие, да знаемъ коя фирма каква оферта е дала, и тогава Народното събрание по съвѣсть да вдигне рѣка и да каже, че действително ние запазваме интереситъ на държавата. А тукъ въ

членъ единственъ се казва, че се възлага на еди коя си фирма да извърши доставката.

Р. Василевъ (д. сг): Нали въ мотивитъ има ценитъ, които сѣ дали разнитъ фирми? И дотогазъ, докогато ние имаме довѣрие у хората, които сѣ третирали въпроса; следъ единъ търгъ, който Дирекцията на бѣжанцитъ е направила и при който сѣ получени цени сѣ около 700 лева по-високи отъ офертата въ случая, и следъ като въ края на краищата при доставката по доброволно съгласие сѣ се добила такива низки цени — всичко туй е достатъчно да ни убеди, че доставката трѣбва да стане, щомъ интереситъ на държавата сѣ запазени.

По всички тия съображения, азъ смѣтамъ, че Народното събрание трѣбва да гласува за законопроекта, защото е въ интереса на държавата. (Рѣкоплѣскания отъ сговориститъ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Нѣма други записани. Обявявамъ разискванията по законопроекта за прекратени.

Има думата г. министърътъ на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: Азъ благодаря на двамата оратори, които, критикувайки внесения отъ менъ законопроектъ, изнесоха отъ канцеларията на Дирекцията на българскитъ държавни желѣзници и пристанища унищожения съ резолюция преди нѣколко дена отъ мене търгъ за доставка на локомотиви. Азъ съмъ имъ благодаренъ, защото ми даватъ поводъ да кажа, че никой законъ не дава формално право на Народното събрание да се занимава съ въпроси, които сѣ отъ компетентността на изпълнителната властъ. Азъ не знамъ случай, когато единъ унищоженъ отъ министра търгъ трѣбва да бѣде обсъжданъ отъ Народното събрание. И при все това тѣ имаха право да повдигнатъ тоя въпросъ, защото той е парламентаренъ и защото всичко онова, което се върши отъ изпълнителната властъ, подлежи на контрола на Народното събрание въ два случая: първо, когато изпълнителната властъ сама поиска това, какъвто е случаятъ съ сега внесенъ законопроектъ и, второ, когато народнитъ представители поискатъ това, за да опредѣлятъ отговорността на респективния министъръ.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ се задоволилъ само съ туй, което казахъ досежно критикитъ по законопроекта и бихъ миналъ по-нататкъ, ако не се направи една алюзия, която абсолютно не отговаря на истината. Дълженъ съмъ да заява и тукъ, както го заявихъ и въ вестниците, защото бѣхъ гредизвиканъ, че нѣма никакво вмѣшательство отъ страна на г. Шаронъ при произвеждането на търга за вагонитъ, нито прѣко, нито косвено. Дълженъ съмъ да заява при това, че по въпроса за доставката на вагонитъ никакво задължение, явно или тайно, българското правителство не е поело, и че когато азъ трѣбваше да утвърдя или да не утвърдя търга, действахъ по дадената ми отъ законитъ суверенна властъ, безъ каквото и да било чуждо вмѣшательство. И, г. г. народни представители, че това е така, моето твърдение ще бѣде подкрепено следъ нѣколко дена, когато прочетете обявлението за произвеждане на новъ търгъ и следъ единъ месецъ, ако той бѣде редовенъ, ще бѣде утвърденъ отъ менъ. Азъ бѣхъ атакуванъ, защо съмъ унищожилъ търга. Унищожихъ го, защото вмѣсто на 98 милиона, той възлѣзе на 127 милиона лева. И когато направихъ така, азъ действахъ като старъ конституционалистъ. Навикналъ съмъ, г. г. народни представители, да оперирамъ само съ разрешенитъ ми кредити. И азъ считамъ, че най-голѣмата грѣшка въ парламентарнитъ страни се прави, когато министритъ не съблюдаютъ онова, което е решено отъ Народното събрание. На мене, споредъ договора за заемъ, ми е даденъ единъ кредитъ отъ 98 милиона лева и азъ трѣбваше да оперирамъ съ него. Азъ трѣбва да използвамъ само тоя кредитъ отъ 98 милиона лева, защото само тогава изпълнителната властъ ще има добра отчетност и народното представителство нѣма да бѣде изправено често предъ излишни, може би, въ едни случаи справедливи и правилни, но въ други — не, разхищения.

Критикува ме г. Борисъ Павловъ за това, че не съмъ утвърдилъ търга, защото възлизалъ на повече отъ 98 милиона лева. Ами какво щѣше да бѣде, ако азъ ангажирахъ държавното съкровище, и вие не ми гласувахте съответния кредитъ? Какъ мога да ангажирамъ едни

кредити, когато тѣ сѣ още една енигма, когато тѣ не сѣ разрешени отъ Народното събрание, защото то може да ми каже: „Азъ не давамъ кредитъ за подобни работи“?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: И то кредити отъ заемъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: И после, какъ мога азъ да ангажирамъ държавното съкровище съ една разлика въ повече отъ 30 милиона лева, когато не мога да я разхвърлямъ на още едно бюджетно упражнение и при това, когато азъ не знамъ какво ще бѣде положението на българската държава следъ година, две, нито каква ще бѣде волята на българския Парламентъ? Да ме прости г. Павловъ, който е още много младъ въ парламентарния животъ! Парламентътъ разрешава известни кредити на министритѣ, но тѣ трѣбва да се съобразяватъ съ тѣхъ.

Но, г. г. народни представители, има и друго едно начало. Азъ имамъ два различни кредити. Има кредитъ отъ заема и по обикновения бюджетъ, и тия два кредита не мога да ги смѣсамъ. Това второ обстоятелство ме караше отъ самото начало да направя своитѣ възражения, въпрѣки мнението на Главната дирекция на желѣзницитѣ, и въпрѣки мнението на комисията, въ която влизатъ касационни сѣдии и подуправителътъ на Българската народна банка, че азъ разбирамъ парламентарния редъ тѣй, както ви казахъ. Но вие отъ опозицията постоянно плачете, че искате да освободите българскитѣ държавни желѣзници отъ чуждо вмѣшательство. Знаете, че по договора за заема ние трѣпимъ контрола на Обществото на народитѣ и ще бѣде непочтено да криемъ това отъ народното представителство. За този контролъ ние сме поели отговорността. Защо ще ме карате вие, които плачете за независимостта на българскитѣ държавни желѣзници, азъ, като изчерпая кредита отъ 98 милиона лева, да продължа контрола съ още две години, като смѣся тия два кредита?

Азъ мисля, че съмъ билъ въ съвършено правилень пѣтъ, постѣпвайки по такъвъ начинъ. Въздействия отъ вънъ, казахъ, не е имало. Имаше настоявания да се утвърди търгътъ, които ставатъ при всѣки единъ търгъ, но г. Павловъ нѣма да се усъмни въ моята почтеностъ, като му кажа, че въ дадения случай азъ не получихъ искания да не се утвърди търгътъ. Но този търгъ, който вмѣсто на 98, възлѣзе на 127 милиона лева, бѣше анулиранъ, за да търся по-добри цени и условия. Може да съмъ сгрѣшилъ, ще ме съдите, но не вѣрвамъ толкова много да съмъ сгрѣшилъ.

Г. г. народни представители! Практиката ми да повикамъ за съветъ български магистрати не е отъ днесъ, както се каза. На тия хора азъ благодаря, защото тѣ могатъ и да ми откажатъ. Но въ почтеността и компетентността имъ азъ не мога никога да се съмнявамъ и отхвърлямъ упрѣка за тѣхната некомпетентностъ по протокола, който е на разположение на всички народни представители въ Главната дирекция. Може да има различни разбирания — то е другъ въпросъ. Тазі практика е въведена отъ мене презъ 1924 г. по тѣй наречения търгъ за доставка на сѣчивни машини. Азъ лично имахъ скрити основания да повикамъ сѣщия съставъ, да се произнесе по видимо нѣй-редовния търгъ, койгo съставъ, обаче, изказа мнение, че търгътъ е нередовенъ и не трѣбва да се утвърждава. Този търгъ бѣше унищоженъ, и сѣчивнитѣ машини бѣха доставени после съ 20% по-евтино за държавното съкровище.

По известни мъжни въпроси за министра, добре е тѣй да се съветва съ вещи хора, които да дадатъ едно или друго мнение. Навремето азъ съмъ викалъ тази комисия, моятъ замѣстникъ сѣщо я е викалъ, азъ я викамъ и ще продължавамъ да я викамъ, докато съмъ министъръ, защото бѣдете увѣрени, че когато въ дѣлата на Министерството на желѣзницитѣ се намѣси едно отдѣление отъ Върховния касационенъ съдъ, министърътъ ще бѣде по-добре контролиранъ. Тѣй съмъ разбиралъ азъ своята длъжностъ. Г-да! Ако ние постѣпвахме така, може би голѣма частъ отъ арбитражнитѣ дѣла, които вие съ такова недоволство гласувахте заедно съ мене, нѣмаше да съществуватъ. Голѣма частъ отъ европейскитѣ желѣзнопѣтни администрации иматъ сѣдебни отдѣли.

Сега минавамъ на самия законопроектъ. Каза се, че той билъ антипарламентаренъ законъ. Антипарламентаренъ законъ азъ не зная. Такава терминология нито на континента, нито тамъ, дето парламентътъ се е родилъ, не сѣще-

ствува. Азъ зная единъ конституционенъ и парламентаренъ принципъ, че парламентитѣ сѣ властни да взематъ всички мѣрки.

Б. Павловъ (д): Кѣде остава тогава принципътъ за раздѣлението на властитѣ? Можемъ ли ние да издаваме присѣда? Това бѣше презъ дружбашко време.

Министъръ Р. Маджаровъ: Вие четете моята книга отъ Дайси, която загубихте Вие съ Антонъ Кантарджиевъ! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

И. Януловъ (с. д): Той ще Ви я върне.

Б. Павловъ (д): Никаква Ваша книга не съмъ загубилъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: По този начинъ, при днешния парламентаризмъ, изпълнителната властъ дохожда предъ Парламента и казва: „Г. г. народни представители! Има закони общи, има закони специални; ние имаме законъ за бюджета, отчетността и предприятията, но този законъ ние искаме да го отмѣнимъ чрезъ единъ специаленъ законъ за единъ специаленъ случай.“

И. Януловъ (с. д): Но това е запретиено отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Министъръ Р. Маджаровъ: Днесъ, когато изпълнителната властъ се явява предъ Народното събрание и казва: г. г. народни представители! Азъ ви подлагамъ на разглеждане едно действие, което мисля да направя, за да ми разрешите да го направя съ единъ законъ. Азъ мисля, че отъ гледна точка на практиката на всички парламенти, каквито и конституционни анкети да искате да направите, ще намѣрите, че мосто действие е напълно парламентарно и закономѣрно.

Азъ ще кажа сега нѣколко думи и за случая, който е представенъ предъ васъ на разглеждане.

Най-напредъ малко история, защото по сѣщество ние не споримъ. Никой отъ господата отъ опозицията, които говориха, не дойде да оспори нито необходимостта отъ сдѣлката, нито цената ѝ. Върху необходимостта отъ сдѣлката ние имаме вече гласуванъ законъ, одобренъ отъ насъ, споредъ който тия 122,000,000 л. ние трѣбва да ги похарчимъ. Върху цената не споримъ, защото тя е очебиюща, защото отъ цифритѣ, които сѣ посочени въ законопроекта, се вижда какъ цѣла редица европейски желѣзнопѣтни администрации, които сѣщо така купуватъ желѣзнопѣтенъ материалъ, сѣ получили на търговетъ по-високи цени, отколкото нашитѣ. Значи, и по сѣщество споръ между народното представителство и Министерството на желѣзницитѣ нѣма.

Предъ насъ се слага другъ единъ въпросъ, който мисля, че се забърква. На насъ, които сключваме сдѣлката, се казва: вие защо не направихте ели-кои-си действия, за да бѣдете отпосле отговорни, както казваше г. Борисъ Павловъ, та да можемъ ние утре да ви дадемъ подѣ съдъ за нарушение на конституцията?

Б. Павловъ (д): А, никога нѣма да ви даваме подѣ съдъ за нарушение на конституцията!

Министъръ Р. Маджаровъ: Това е политическо глѣво на опозиционери. съ което азъ не съмъ си служилъ, защото ние, авторитѣ на честото пращане предъ държавенъ сътъ на министри, бѣхме най-сетне пратени въ Шуменъ. Азъ казахъ това и въ 1924 г., когато отмѣняхъ закона за сѣдене министритѣ, и по отношение на наказанието, и по отношение срока на давността, и по отношение на солидарната отговорностъ, като привеждахъ преимуществата на личната отговорностъ, че трѣбва да спремъ тия работи и да търсимъ разума, както той се търси въ всички парламенти. Въпросътъ е за довѣрие, г-да. Вие сте въ правото си да прецените дали е полезна сдѣлката, която ви се предлага за разглеждане, или не, и ако нѣмате довѣрие въ лицата, които я предлагатъ, нѣма да я гласувате, а не съ разни конституционни фрази да педирате за каузи, които сѣ неупѣлими.

На насъ, които сключваме сдѣлката, се казва още: вие сте нарушили закона за бюджета, отчетността и предприятията. Историата на администрирането по сдѣлката е следната. Ние решаваме да купимъ релси. Явява се фирмата Контоаръ Сидерюржикъ дѣо Франсъ, и ние избираме нея за доставчикъ. Това е доброволното съгласие. Почте-

ният г. Даскаловъ, който казваше „Викайте всички фирми“, не разбира, че по такъв начин се излиза от областта на доброволното съгласие и се отива на търгъ. Защото щом викаш всички фирми, ти доброволно съгласие не правиш, то е търгъ.

Д. Даскаловъ (з. в): Защо ще се излъже от областта на доброволното съгласие? Нали и при доброволното съгласие има викане на фирми?

Министъръ Р. Маджаровъ: Моля, ние почваме да третираме въпроса съ тази фирма. Но сдѣлка сключили ли сме? Ето въпросът! Когато критикувате, вие ще трѣбва да прочетете предпоследната алинея на протокола-преписъ, въ която се казва: (Чете) „Сключването на договора ще стане следъ одобрение на настоящия протоколъ отъ съответното мѣсто.“ Ние сме въ проектъ да сключимъ договоръ. Ние сдѣлка — добре да се запомни и добре да се запише — не сме сключили. И суверенното право на народното представителство е, одобрявайки законопроекта, да ни даде законно постановление да сключимъ договоръ, или, неодобрявайки законопроекта, подъ неговъ рискъ и отговорностъ да произведемъ търга. Ние, както казахъ, сме само предъ единъ проектъ.

Д. Даскаловъ (з. в): Не е вѣрно, г. министре, че сте предъ единъ проектъ. Отъ членъ единственъ на законъ-проекта е ясно, че вие възлагате доставката на казаната фирма.

Министъръ Р. Маджаровъ: Я оставете тази работа — азъ може да не съмъ голѣмъ юристъ, но вие сте още ученикъ въ тази работа.

За да видите, каква е по-нататкъ историята, ще ви кажа, че още като сме въ проектъ на сдѣлката, азъ пиша на Министерството на финанситъ да сезира Смѣтната палата, и последната съ писмо № 3.659 отъ 8 май 1929 г. отговаря: (Чете)

„На № 1.824. Съобщавамъ Ви, г. министре, решението на общото събрание на Върховната смѣтна палата № 293 отъ 9 май 1929 г.

Смѣтната палата въ общо събрание на отдѣленията си, въ заседание отъ 8 май 1929 г.

„РЕШИИ:

„За възлагане доставката на релси и други желѣзнопѣтни релсови материали на Comptoir Siderurgique необходимо е специално постановление на Министерския съветъ“ — което е взето — „ако той намира условията на доставката износни.

„Отъ даннитъ въ преписката, включително писмото на министра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ до министра на финанситъ и писмото на последния по сезиране съ въпроса Върховната смѣтна палата, последната намира, че Министерскиятъ съветъ има законно основание да възложи доставката на казаното акционерно дружество“.

Г. г. народни представители! Когато говорихъ за търговетъ, азъ казахъ, че единъ съставъ, какъвто е този на Върховния касационенъ сѣдъ, винаги може да ни даде едно упѣтване, защото той е една неутрална инстанция, отколкото министърътъ, който е политическа личностъ. Ние сме тукъ едно политическо събрание, въ което сж застъпени представители на партитъ съ тѣхното отрицание, каквито сж всички парламенти, а Върховната смѣтна палата е едно обективно учреждение, като върховенъ блюстителъ по прилагането на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Б. Павловъ (д): Тогава защо внасяте законопроекта въ Камарата?

Министъръ Р. Маджаровъ: И когато Върховната смѣтна палата мисли, че Министерството на желѣзницитъ, което иска да сключи сдѣлката, „има законно основание да възложи доставката на казаното акционерно дружество“, азъ бихъ се задоволилъ да сключа сдѣлката, имайки педъ видъ разрешението на единственото върховно тѣло, което може да контролира действието на изпълнителната властъ по отношение на неговата закономѣрностъ.

Б. Павловъ (д): Ами и анулираниятъ търгъ е закономѣренъ по мнението на касационнитъ сѣдии.

Министъръ Р. Маджаровъ: Моля, г. Павловъ. Слушайте, все има нѣщо да научите. — Г. г. народни представители! Повтарямъ: това решение на Върховната смѣтна палата ми даваше тази възможностъ, да сключа сдѣлката, но въ Министерския съветъ моята скромна милостъ и министъръ-председателътъ като взехме предъ видъ, че по отношение на договоритъ има мѣлва, казахме: нека се внесе въпросътъ въ Парламента, за да види Народното събрание при какви условия ще се сключи сдѣлката и дали сме увредили интереситъ на държавното съкровище. Ние се силавахме на практиката въ това отношение. И ако споменахъ, че моята скромна личностъ е настоявала за спазването на тази практика, то е затова, защото азъ считамъ, че въ днешнитъ моменти на голѣмо и всеобщо подозрение на всички българи единъ къмъ другъ, че се вършатъ злоупотрѣбления съ властта и за користъ, необходимо е да се дава повече свѣтлина, за да може да се успокояватъ свѣститъ.

Азъ ще ви спомена единъ прецедентъ, който стана въ 1923/1924 г. — и голѣма частъ отъ народнитъ представители го знаятъ — когато бѣха сключени две сдѣлки, отъ които еднага бѣше сключена съ Жонксионъ, сдѣлка отъ много по-важно естество, отколкото сегашната, за да се прекрати единъ споръ за десетки милиона лева между Жонксионъ и българското правителство. Тази сдѣлка по законитъ на страната мина презъ Смѣтната палата, която я одобри, безъ да се внася въ Народното събрание. По-майки Министерството на желѣзницитъ, азъ сключихъ и друга сдѣлка за източнитъ желѣзници. По законитъ на страната тя бѣше одобрена отъ Смѣтната палата, но азъ я внесохъ въ Народното събрание, за да проконтролира то действията на министра, който е направилъ тази сдѣлка. На никго тогава не дойде на умъ да каже, че моитъ действия сж антипарламентарни, защото здравиятъ смисълъ на парламентариста иска той да каже едно: когато представителътъ на изпълнителната властъ самъ се подлага на контролъ предъ народното представителство, той прави повече отъ обикновенитъ свои задължения и открива своитъ карти предъ Парламента. Такива случаи имаме въ дружбашко време, въ времето на г. Христо Маноловъ и г. Марко Турлаковъ, когато по сѣщия начинъ ние поохрахме презъ Народното събрание известни работи. Па и вие ще имате случай да разгледате още два-три въпроси отъ дневния редъ, които сж ликвидация на подобни случаи отъ дружбашкото управление. Азъ ги внасямъ въ Народното събрание, за да знае то какви работи ставатъ. Това е моралната и политическата страна на въпроса.

Сега остава да разгледаме материалната страна на въпроса.

Какво искамъ азъ въ своя законопроектъ? Азъ не искамъ одобрение на решение, защото го нѣмамъ. Азъ искамъ да се създаде специаленъ законъ, съ който се разрешава на министра на желѣзницитъ да достави релси и дребни желѣзнопѣтни материали за 121.000.000 л. Но азъ не искамъ задъ гърба на народното представителство да сключа сдѣлката, а искамъ вие, като законодателно тѣло, ако вѣрвате на менъ като изпълнителна властъ, да м разрешите съ законъ да сключа сдѣлката. И следъ като този законъ mine на трето четене, азъ ще сключа сдѣлката. Тѣй че не за да покрия отговорността си като министъръ а за да се приучимъ да се придържаме въ установения въ другитъ конституционни страни редъ по такива въпроси, когато обикновенитъ закони ни прѣчатъ при извършването на известни обществени работи, азъ съмъ внесълъ този законопроектъ.

Д. Бъровъ (д. сг): Г. министре! Тукъ вие грѣшите. Отъ чисто конституционно гледище не трѣбваше да внесете проектъ за законъ, а трѣбваше да внесете проектъ за решение, защото, макаръ по принципа на раздѣление на властитъ всичкитъ закони да сж задължителни за всички власти въ страната, има обаче едно типично изключение отъ този принципъ по отношение на финансовитъ закони, че тѣ не сж задължителни за Парламента и, като така, когато той решава, той действува мимо тѣхъ.

Министъръ Р. Маджаровъ: По този въпросъ се е спорило много отъ другаритъ на г. Борисъ Павловъ. И азъ съмъ на тѣхното мнение, че сдѣлката тоѣва да бѣде сключена въз основа на законъ, а не въз основа на решение.

Г. г. народни представители! Остава последният въпрос, на който трябва да се спра: защо ще сключи аз тази сделка? Г. г. народни представители! Аз се намирам пред един европейски концерн. Той е един в Европа. Той съставлява част от големия европейски релсов тръст „Ерма“ — сдружение на всички металургични фабрики, освен унгарският, ако се не лъжа. И когато се намираме при едно такова положение на металургията за производство на стоманени релси от този тръст „Ерма“, ясно е, че ние се намираме пред един монопол на една международна стоманена организация, според статута на която може да се разрешава само на известни фабрики да сключват сделки в определени срокове и в определен марш, докато само могат да слъзат по отношение на цените.

При това положение аз считам, г. г. народни представители, че като виждаме, че сделката по същество не се оспори от никого, вие ще се съгласите да я гласувате, за да оправдаете действията на изпълнителната власт, която няма абсолютно никакви скрити намбрения по отношение на доставката. И като имате нейния проект, който ви е представен съ протокола, аз ви моля да гласувате законопроекта, съ който се разрешава на министъра на железниците да сключи той съ тия господа сделката по казаната доставка, която от гледна точка на икономиката е най-удобна за държавното съкровище.

Г. г. народни представители! Аз считам, че съ гласуването на законопроекта вие упражнявате един контрол повече, отколкото ако доставката беше станала само въз основа разрешението на Върховната смъртна палата и беше скрита въ канцелариите, дето никой от вас нямаше да отиде да я търси. Ние, обаче, я предлагаме на одобрение пред вас. Аз не вървам, че нкой от вас се съмнява въ почтеността на ония, които я предлагат, както и че не са запознати интересите на държавата. Надявам се, че вие ще сметете, какво сделката е такава, каквато трябва да бъде, че тя е преди всичко въ интереса на държавното съкровище, и ще ме упълномощите съ този специален закон, който ви предлагам, да я сключи, като го одобрите. (Ржкоплъскания отъ сговористите)

Председателствуващ В. Димчев: Които приемат първо четене законопроекта за доставяне по доброволно съгласие на релси и дребни железнопътни материали, за нуждите на Главната дирекция на железниците и пристанищата, моля, да вдигнат ржка. Болшинство, Събранието приема.

С. Савовъ (д. сг): Предлагам да му се даде спешност.

И. Януловъ (с. д): Няма нужда от спешност. Нека законопроекта отиде въ комисията. Г. министре! Щомъ има такива спорни въпроси, законопроекта трябва да отиде въ комисията.

Д. Даскаловъ (з. в): И поемните условия.

Председателствуващ В. Димчев: Има думата г. министър-председателят.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Г. Бъровъ каза, че по такъв един въпрос, представен пред Народното събрание, е достатъчно, ако той се гласува само съ едно одобрение на едно решение. Представен е, обаче, този законопроект, за да се гласува на три четения.

Аз се ползвам отъ случая да ви обясня кога каква е била практиката и защо. Аз бях упръкван отъ господата, които принадлежат към лъвицата, но не от тия, които сега са тук, че по концесията за горите, напр., съм внесъл законопроекта, а не предложението за сключване на договор и т. н. Азъ тогава действахъ съ законопроекта, но прави бяха тия, които ме критикуваха, че трябва да действахъ съ предложението, което да мине съ едно одобрение. И азъ не виждамъ какъ тб сега ще могат да бждат на противно мнение.

И. Януловъ (с. д): Че тбх ги няма тукъ сега.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Е, Вие сте тукъ.

И. Януловъ (с. д): Какво ще отговарямъ азъ за г. Мушановъ, напр.!

Министър-председател А. Ляпчевъ: Азъ смтамъ, че законопроекта, тъй както е внесенъ, да го пращате въ комисия, това няма абсолютно никакво значение: няма да се договаряте, няма да преговаряте.

Г. Павловъ (д. сг): Спешност, спешност!

Министър-председател А. Ляпчевъ: И да отиде законопроекта въ комисията, няма материя, по която да се говори.

Ето защо азъ моля почитаемото Народно събрание да се съгласи да се даде спешност на законопроекта и да се гласува на второ четене. (Ржкоплъскания отъ сговористите)

Председателствуващ В. Димчевъ: Моля, които приемат това предложение на г. министър-председателя, да се гласува законопроекта и на второ четене по спешност, да вдигнат ржка. Болшинство, Събранието приема.

Д. Каранешевъ (д): Часътъ е 8 и 15 м.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Прави предложение да се продължи заседанието, докато се приеме законопроекта на второ четене.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат това предложение моля, да вдигнат ржка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Д. Мангъровъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за доставяне по доброволно съгласие на релси и дребни ж. п. материали за нуждите на Главната дирекция на железниците и пристанищата.

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат заглавие на законопроекта, моля, да вдигнат ржка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Д. Мангъровъ (д. сг): (Чете членъ единственъ — вж. прил. Т. I, № 126)

Председателствуващ В. Димчевъ: Които приемат членъ единственъ тъй, както се прочете, моля, да вдигнат ржка. Болшинство, Събранието приема.

Съобщавамъ, че отъ Министерството на финансите е постъпилъ законопроектъ за изменение на закона за изплащане на барираните купони и облигациите, снабдени съ барирани купонни листове отъ българските държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4½% 1907 и 4½% 1909 г. (Вж. прил. Т. I, № 134)

Ще определямъ дневния редъ за утрешното заседание. Предлагамъ следния дневен редъ:

Трето четене законопроектите:

1. За облагане съ данъкъ моторните коли;
2. За доставяне релси и дребни железнопътни материали за нуждите на Главната дирекция на железниците и пристанищата;
3. Първо четене законопроекта за разрешаване на Харманлийската градска община да сключи заемъ;
4. Одобрение предложението за одобрение договора, сключенъ между българското правителство и Дирекцията на Дисконто Гезелшафтъ;
5. Второ четене законопроекта за търговията съ външни платежни срѣдства (девизи и банкноти);
6. Първо четене законопроекта за изменение на закона за изплащане на барираните купони и облигации и пр.;
7. Одобрение предложението за увеличение отъ 2.000 на 2.500 л. месечно държавното пособие на живущите въ държавата руски ветерани;

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 126.

8. Одобрение предложението за приемане на държавна служба по Министерството на народното просвещение чужди подданици.

Следъ това ще следват останалитѣ точки отъ днешния дневенъ редъ.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Поканвамъ ви да дойдете утре въ 10 ч. тукъ, за да отидемъ на техническата из-

ложба за минитѣ, кариеритѣ и минералнитѣ извори, находяща се въ Царския манежъ, където ще дойде началникътъ на минното отдѣление да ви даде нѣкои полезни освѣтления.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 13 м)

Председателъ: АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ

Подпредседателъ: В. ДИМЧЕРЪ

Секретаръ: Д. МАНГЪРОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народните представители: Николай Савовъ, Тончо Мечкарски, Димитъръ Грънчаровъ, Рангелъ Барбанаковъ, Борисъ Ецовъ, д-ръ Никола Думановъ, Григоръ Василевъ, Генко Митовъ, Кръстю Марковъ, Петко Петковъ, Калоянъ Маноловъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Трифонъ Ерменковъ, Стойчо Георгиевъ, Йосифъ Марулевъ, Добри Димитровъ, Христо Баралиевъ, Илия Бояджийски, Момчо Дочевъ, Димитъръ Ивановъ II, Петъръ Стояновъ и Савчо Ивановъ	2397
Законопроекти:	
1) за разрешаване на Харманлийската градска община да сключи заемъ (Съобщение)	2397
2) за разрешаване на Айтоската градска община да сключи заемъ (Трето четене)	2401
3) за разрешаване на Еленската градска община да сключи заемъ (Трето четене)	2401
4) за разрешаване на Габровската община да сключи заемъ (Трето четене)	2401
5) за измѣнение и допълнение закона за военния данѣкъ (Първо четене)	2401
6) за облагане съ данѣкъ моторнитѣ коли (Второ четене)	2401
7) за измѣнение и допълнение закона за гербовия налогъ (Първо четене)	2405
8) за доставяне по доброволно съгласие на релси и дребни желѣзнопътни материали за нуждитѣ на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата (Първо и второ четене)	2405
9) за измѣнение на закона за изплащане на бариранитѣ купони и облигациитѣ, снабдени съ бариранитѣ купонни листове отъ българскитѣ държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4½% 1907 и 4½% 1909 г. (Съобщение).	2420
Предложения:	
1) за увеличение отъ 2.000 на 2.500 л. месечното държавно пособие на живущитѣ въ България руски ветерани, взели участие въ освободителната война, и отъ 1.000 на 1.500 л. месечно това на вдовицитѣ на починалитѣ ветерани (Съобщение)	2397
2) за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди подданици (Съобщение)	2397
Питане отъ народния представителъ Х. Калайджиевъ къмъ министъръ-председателя относително стачката на тюпонецитѣ работници въ Хасково (Развиване и отговоръ)	2397
Дневенъ редъ за следующето заседание.	2420